

Zacharias Grape   Johann Joachim Reuß

Dissertatio Theologica Christologiam Isaianam Torculariam Ex Isa. LXIII, 1.- 6. Porismatice Eductam Sistens

Rostochii: Wepplingius, 1697

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746978618>

Druck   Freier Zugang

46

49. da.

F. a - 1092 (46.)

1. Christ. Sorboque de Moſe Euangelista Actus 1713. 4.
2. Jo. Georgius Mischer de יִצְחָק et יִצְחָק 1727 Gen. 1. 16.
7. Witteb. 1603.
3. Jo. Andr. Tanquar de pluralitate personarum divinarum in conſuetudine
divina. Gen. 1. 26. Jan. 1710.
4. Brand. Hier. Gebhard de ſeptuaginta ſex actibus mundi. sabbathicis
Chiliasmum praefigurans. Gripping. 1702.
5. Jo. Helicus Willenarus de ſuave Adami pelluce. ad Gen. 111. 21. Witteb. 1603.
6. Gottl. Ekkehardus de ſummi MS magnatissimo ad Gen. 111. 22. Witteb. 1603.
7. Jo. Andr. Daniels Caini nomine vindicato. Gen. 111. 1. Jan. 1602.
8. Jo. Phil. Geiffen de homicidio Lamechi ad Gen. 111. 23. 24. Jan. 1602.
9. Jo. Rufchius de odore quietis ſacrificii Noachi ad Gen. 111. 21. Witteb. 1603.
10. Franc. Fabricius de Prophetia Noachi. ad Gen. 111. 25. 27. Aug. Dab. 1716.
11. Chriſti. Lokemitzius de circumſione Judaeorum ad Gen. 111. 10. 11. Witteb. 1603.
12. Jo. Engelhardi Steuberi ſpici legum obſervationis ſacr. ad Gen. 111. 10.
Rein. 1729.
13. Jo. Christo. Wichmannus haufmannus de operculo arcae federis pre-
ſentatoris. ad Exod. 111. 17. 28. Witteb. 1720.
14. Andr. Geor. Liegra de oleo unctionis ſacr. ad Exod. 111. 17.
122. Witteb. 1600.
15. Chriſti. Waeltherus de duabus ſabulis lapideis ad Exod. 111. 11.
10. 11. 13. 16. Regiom. 1679.
16. Meod. Darſonius de ingreſſu in S. Sanctos. ad Levit. 11. 17. et Hebr. 11.
Witteb. 1692. et reus ibid. 1734.
17. Jo. Mugarius de conſanguinitate et affinitate ad Levit. 11. 17. Jan. 1732.
18. a. Jo. Helu. Willenarus de nomine Jehoua pronunciatione
per legem Leuiticos 11. 16. Witteb. 1607.

36. Christ. Longinus de iudicio scripturae laudato de humanis
praesudiciis ad Psalm. 105. 1698
37. Heron. Christ. Engelkeius vindictio Psalm. CXLV, CIII,
CXLIX a corruptelis confutationibus nomine poeseos hebraei me.
contra Capellan. Post. 1712.
38. Jo. Friedr. Nicolai de ofaliis contra Aben Ezra ad Cantuos. 1. 1.
Jan. 1666.
39. Math. Hillerus de Sulamitidis delictis rursilibus ad Cantuos
111. 11. 12. 13. 14. Feb. 1713.
40. Gotl. Elysius de aspilegis in ad sepulchrum Christi
ad Isa. LIII. 9. Mitel. 1605.
41. Zach. Gajus Christologiae Iesaias formulae ad Isa. LIII.
C. Post. 1699.
42. Jo. Georgius Karchus de mensa Gad et libanina Meri ad Isa.
LXV. 11. Jan. 1607.
43. Jo. Francisc. Rudeus de poena Damnatomm nunquam finida
ad Isa. LXVII. 24. Jan. 1660.
44. Henr. Klausigius de vocatione ad munus sacrum abeato
Senete non recusanda ad Isa. L. 1. 1. Mitel. 1719.
45. Jo. Friskenius de nomine Messie glorioso ad Isa.
Cp. LXIII. v. 6. Jan. 1669.
46. Ant. a Mara J. Eliae Schnegassii versiones Latinae quorundam
septimum Hebraeorum V. 1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

51. a. Jeremias Friderici de Noſca eiusque vaticinio Lips. 1755.
 52. b. Legim. Andr. Flachfus de experientia propria virtutis inſtituta Lips. 1715.
 52. Christi. Weſius de iuramento per Deum in ſolam ad vran.
 Perſebae. ad Amo. VIII. 14. Lips. 1720.
 53. Legim. Andr. Flachfus de abiete oriente Lib. ſymbola ad Hoſ. xiv.
 9. Lips. 1731.
 54. Urbanus Timaeus de effuſione Spiritus Sancti ad Joel. II. Lips. 1611.
 55. Jo. Georgius Abichtus de fona fugientis ad Ion. I. 1. 2. 3. Lips. 1702.
 56. Aug. Feifferi verſio et examen Abarbarelis ad Obadian. Witel. 1666.
 57. Theod. Daspinus de Chriſte ſalutem I. II non indicata Kil. 1701.

41.
DISSERTATIO THEOLOGICA
**CHRISTOLOGIAM
JSAIANAM TORCU-
LARIAM**

EX JSA. LXIII, 1. - 6. PORISMATICE EDUCTAM SISTENS,
QVAM
BENEVOLO MAGNIFICI THEOLOGORUM ORDINIS CONSENSU
IN ILLUSTRÆ ACADEMIA ROSTOCHIENSI
MODERATORE
RECTORE ACADEMIÆ MAGNIFICO
VIRO MAXIME REVERENDO, EXCELLEN-
TISSIMO, AC AMPLISSIMO,

DN. JOANNE FECHTIO,

S. S. THEOL. DOCT. EJUSDEMq; PROF. PUBL. ORD.
LONGE CELEBERIMO, CONSISTOR. DUCAL. MEKELBURG.
ASSESSORE GRAVISSIMO, ET DISTRICTUS ROSTOCH.
SUPERINTENDENTE VIGILANTISSIMO,
PRÆCEPTORE, PATRONO, PROMOTORE, AC IN CHRISTO
PATRE SUO OMNI FILIALI CULTU QVAM SUB-
MISSISSIME DEVENERANDO,
ET PRÆSIDE

M. ZACHARIA GRAPIO,
ROSTOCHIENSI, S. S. THEOL. BACCALAUREO,
RESPONDENS

JO. JOACH. REUSS,
SEEHAUS. PALÆO-MARCH.

AD D. OCTOBR. A. O. R. 1697. IN AUDIT. THEOL. MAJ. HORIS CONSV.
PUBL. DEFENDET.

ROSTOCHII, TYPIS JOH. WEPPLINGH, UNIVERS. TYPOGR.

Jupl

זכרה לר' אלהי לטובהו
הקרמוהו

Etulerunt olim nonnulli inter
insulas Indiarum unam esse sub lineâ æqui-
noctiali sitam, in quâ absque matre
aut patre nascuntur homines, & in eâ
arborum esse, quæ fructus loco feminas
producit, easque esse, quas vocat *Alma-
sudi puellas VVakwakienfes*. Esse enim
eam insulam ex omnibus terræ plagis æ-
ris maxime temperati, & perfectissimi, ita
ipsam disponente luminis supremi quod
super ipsam oritur, influxu. Quâ de re di-
sputans videri poterit *Abi Jaafar Ebn Top-
phail*, scriptor Arabicus, in *Philosopho Au-
todidacto*, s. *Epist. de Hai Ebn Yokdhan*, in

quâ ostenditur, quomodo ex inferiorum contemplatione ad superiorum notitiam
Ratio humana ascendere possit, quam ex Arabicâ Linguâ in Latinam versam
edidit *Edwardus Pocockius Oxoniensis A. 1671. pag. 16. 199.* Quæ sententia etiam
affingitur *Avicenna*, cui hac ex parte dicam impingit *Averroes*, tam ad *Phys.*
l. 8. quam ad *l. 2. Metaph.* Quemadmodum & *R. Gerson* testatur, scripsisse *A-
vicennam*, non esse impossibile, ut in terrâ formetur ita comparata materia ut ho-
minis formæ recipiendæ idonea sit. vid. *Eduard. Pocock* in præfat. ad lectur.
modo citatæ *Ep. Arab. præmiss.* Imo & illum *Hai Ebn Yokdhan* ex eorum nu-
mero fuisse, qui in istâ regione sine matre, aut patre nati fuerunt, idem ille
Abi Jaafar Ebn Topphail. l. c. p. 11. ex nonnullorum assertionem refert. Quæ
quam vera sint ipsa sana ratio facile judicabit, nec vera ac genuina Histo-
ria tales nobis sistet homines, qui contra naturalem illum Ordinem fuerint
prognati, quem ipse Deus primitus instituit, quo voluit, ut vi benedictionis
suz *Gen. 1. 28.* omnes omnino homines naturaliter propagarentur è suis Pa-
rentibus. Quod autem in Regno Naturæ adeo impossibile videtur, non ta-
men statim etiam in Regno Gratiæ adeo impossibile est. Habemus hic quens-
dam, qui absq. Patre est, & quoque absq. Matre. Est is dulcissimus ille *Gene-
ris Humani Redemptor* Vir ille *Deus Homo*, qui ut *Deus* nullam habuit Matrem,
ut *Homo* nullum Patrem, quemadmodum ipsa Scriptura S. innuit *Hebr. VII. 3.*
De quo hæc vice differere quædam animus est. Quod si enim ille modo no-
minatus *Abi Jaafar Ebn Topphail* de suo perfigmentum sic dicto *Apatore S. Ame-
tore Hai Ebn Yokdhan* peculiarem quendam scripserit tractatum, in quo univer-
sam ipsius vitam lectu haud injucundam stylo arabico admodum polito de-
pinxit. Sic & nobis liceat in his chartulis de vere mirabili hoc Viro *DEO*
HOMINE nostro, qui absq. Patre fuit, ac absq. Matre citra fabulam, vera quæ-
dam exponere, præsertim cum occasio id ita ferat. Cum enim ante men-
ses aliquot *Erasmus* quendam egregii illius dicti *Esaj. LXIII. 1. - 6.* in nos susci-
peremus

54.

al

45.

peremus, quam etiam per Dei gratiam publicâ Disputatione ventilavimus; angustia vero temporis pariter ac plagularum impediremur, quo minus & Porismata illa Theologica more Exegetarum consueto Dicto nostro explicato subnectere possemus, hinc peculiare quoddam Schediasma operæ huic destinare coacti fuimus. Cumque videamus, universum illum articulum ferme de CHRISTO, Homine illo mirando simul Deo, in illo latere, selegimus igitur præstantissimam hanc materiam paucaque quædam de eadem occasione modo citati dicti Isaiani repetere conamur. Materia quidem est sat trita, de quâ tamen nunquam dici satis poterit, cum in memoriâ Christus sit habendus 2 Tim. 11. 8. cujus notitia nulla cum re comparanda est Phil. 111. 3. seqq. Breviore autem hac vice esse poterimus, cum jam alii ante nos sat prolixissime articulum hunc tractaverint, partim in Systematibus passim, partim peculiaribus tractatibus, & Disputationibus, ex quibus, ut infinita aliæ hæcæamus scripta, nominasse sufficiat B. Martin. Chemnitii, B. Majneri, B. Danhaweri, B. Calovii, B. On Haberkornii, Dn. D. Löscheri, Calixti, &c. labores de hac materia. Breviorem itaque repetitionem duntaxat quandam, occasione sic ferente, ut modo indicavimus, instituemus, thesin, prout ex præsentibus dicto nostro Isaiano per legitimam consequentiam hæret, ponentes atque probantes, controversiasque antiquiores pariter ac recentiores brevissime annexentes. Quas meditationes nostras ut ordine exponamus, retinebimus illum Theologorum quorundam, qui articulum de CHRISTO in 4. dispescunt capita, quorum 1. De Nominibus, 2. de Personâ, 3. de Officio, 4. de Statibus Christi agit. Tu autem O. Jesu dirige mentem, dirige calamum, ut de te sobrie ac modeste cogitemus, Orthodoxe ac pure, quem admodum in Verbo suo Te revelasti, scribamus, per tua Vulnera. AMEN.

CAP. I.

DE

NOMINIBUS SALVATORIS NOSTRI

Porisma I. *Christus recte dicitur ΛΟΓΟΣ,*

§. I.

Varia passim Redemptor nostre habet nomina, quæ Theologi distinguunt in essentialia, personalia & officialia. Alii aliter. Vid. Glass. in Onomastolog. Messie Prophet. in prologo p. 7. seqq. Pertinet præsens nomen primario ad personalia; secundario autem, si orthodoxe explicetur, etiam ad officialia quodammodo referri poterit, ut ex infra dicendis patebit, Varia de hoc nomine disputari solent, quæ nos, qui in compendio versamur, prænotatâ ex variis vocis acceptionibus illa

ἡ δὲ λέξις Ἐπιταλιεῖς, ad hæc redigimus momenta, ut agamus (1) de ejusdem Origine (2.) Versione, (3.) de ejusdem in Christo significationis ratione.

§. 2. Originem hujus vocis referunt nonnulli ad Scholam Pythagoræ, & Platonis. Quemadmodum nupere id asseruit in Belgio Io. Clericus in Paraphrasi & annotationibus in 8. prima commata c. 1. Ev. Jo. Ubi p. m. 22. Timeum Locrum Pythagoricum forte primum vult fuisse, qui hanc vocem adhibuerit, in descriptione creationis mundi, quando ita: Πρὶν ἂν ὡραίων γινέσθαι λόγῳ ἢ ἰδέα τε καὶ ὕλα καὶ ὁ Θεὸς δαμνέσθαι τῷ βελίοντι, i. e. ex verf. Clerici: Antequam ergo creatum fieret, Ratione erant idea & materia & Deus Creator melioris. Et quæ sunt istiusmodi testimonia plura alia à Clerico adducta p. 23. sqq. Sic & jam ante Clericum vocem hanc ex Scholâ Platonis derivaverat Christoph. Sandius in Dissert. de λόγῳ. A quibus non multum differunt, quæ Hugo Grotius docet in c. 1. Ev. Jo. v. 1. Tom. 4. Crit. p. m. 1564. Ita Amelius Philosophus Platonius lecto hoc principio Jo. dicitur questus fuisse Joannem Evangelistam in suum librum transtulisse Magistri sui mysteria, Per Jovem, inquit, barbarus iste cum nostro Platone sentit Verbum Dei in ordine principii esse constitutum: Vid. Druſ. in Jo. 1. v. 1. Tom. 4. Crit. p. m. 1551. Alii originem hujus vocis adscriperunt Zenoni Citriceo, alii Trismegisto Ægyptio. Verum enim vero quamvis quidem omnes hinc mentionem λόγῳ fecerint, ceu videre est ap. Lactant. l. 4. Instit. div. c. 9. August. l. 7. Confess. c. 9. Summè Rev. Dr. Colberg. in Sap. Vet. Ebr. per Univ. orb. dispers. in Append. §. 2. p. m. 174. aliosq; In alio tamen significato vocem hanc usurparunt, ut Thomas part. 1. qu. 32. ad art. 1. declarat, cum ait: in Libris Platoniorum invenitur: in principio erat verbum, non secundum quod verbum significat Personam genitam in divinis, sed secundum quod verbum intelligitur ratio idealis, per quam Deus omnia condit. Et sic quoq; alii modo citati gentiles cum Joanne ὁμοία μὲν λέξις, ἀνομοία δὲ φρονέσι, vel si forte de Christo intelligant, Judaizant: vid. plura de differentia ἰσ λόγῳ Joannici & Platonici ap. B. Dorſch. in Theol. Zalt. part. 2. p. m. 174. seqq. Calov. in Bibliolust. in c. 1. Jo. B. Joach. Krake. iz. Profess. Soran. in Disp. Theotog. de dicto Jo. 1. v. 14. thes. 6. Dionys. Petav. Tom. 2. Dogmat. p. 189. Wüſſing in dissert. at. de sermone Deo, Præsell., ac Præcl. Dr. M. Frid. Ernest. Ketzer. συνοίον quondam nostrum Lipsiæ.

Lipsia in adibus Magni Ietigii ac Consalinum ibidem conjunctissimum, Fautorem optimum in eruditiss. dissertat. in locum 1. 70. s. v. 7. parte 2. c. 1. qu. 2. p. m. 92. seqq. Alii originem locutionis hujus repetierunt ex versionibus Chaldaicis, quæ Messiam sæpe מָשִׁיחַ vocant, qualia loca summâ cum diligentia collegerunt B. Dorscheus l. c. p. 181. Lightfoot. in Harmon. Ev. T. 1. o. p. p. 250. Sin Haris Talmudicis Tom. 2. opp. p. 599. Buxtorff. in Lexic. Talmud. p. m. 125. Georg. Bullus in defens. Fid. Nic. Sect. 1. c. 1. §. 10. p. m. 27 edit. Amstelod. Quibus locis etiam illa addi possunt, quæ in Targum, Chronie. extant, quod post virorum horum tempora publicatum est à Matthia Frid. Beckio, nisi quæ ex MS. Anglic. quodam passim allegant Lightfoot, aliique Sic vid. 1. Chron. V. 20. 22. 26. c. VII. 21. c. IX. 20. c. X. 13. c. XI. 9. c. XII. 18. 23. c. XIII. 14. c. XIV. 2. & infinitis locis aliis. Conf. de hac Chaldaicâ voce inter alios Jac. Cappell. in c. 1. 70. v. 1. T. 4. Crit. p. 1560. & contra Hackspan. Kettner. l. c. p. 97. aliosque. Quæ autem quamvis quidem argumenta sint pro Deitate filii Dei: non tamen ex eo evincitur, hunc loquendi modum, de quo nobis hac vice sermo est, ex Targumim esse desumptum Putamus potius, Joannem vocabulum hoc origine antiquissimum ex ipsâ Scripturâ S. divinitus inspiratâ desumpsisse. Ita enim expresse vocatur Psalm. XXXIII. 6. Consentiant nobiscum B. Dorscheus in 1. Ep. Jo. p. 8. (Quem B. viri laborem ex MS. nuperrime erudito orbi non sine insigni applausu communicavit egregium illud Academiæ Nostræ Decus, VIR Magnif. ac Maxime Rev. Dn. D. Jo. NIC. QVISTORPIUS Præceptor noster ac in Christo Pater summo obsequio colendus) & Jac. Cappellus l. c.

§. 3. Circa versionem vocabuli hujus non conveniunt inter se Eruditi. Modo nominatus Jo. Clericus l. c. p. m. 22. non vult interpretari verbum aut sermonem; sed potius rationem, quod ii, qui eâ primum & plurimum usi sunt ad significandam divinam aliquam mentem, aut ipsum Deum, nusquam eâ loquentem Naturam nomine Dei; sed duntaxat intelligentem ac ordine omnia disponentem significarint. Ita & olim Tertullianus contra Praxeam contendit, appellatione λόγος rationem potius seu cogitationem quam sermonem, vel verbum h. l. intelligendum esse. Erasmus in Jo. 1.

Jo. 1. v. 1. T. 4. Crit. p. 1527. per sermonem vertit, idque contra Adversarios suos defendit. Sic & sentit Barthius in Animadvers. ad Phœbad. Alii non per sermonem; sed per: Verbum efferunt, ut Flacius in Not. ad N. T. & Cameron. in Jo. 1. Tom. 4. Crit. p. 1517. Sed in verbis tamen his, eorumque redditione faciles nos esse posse cum B. Kraakvizl. c. 7. putamus, dummodo mens sic vel secus vertentis pravam in ipsis rebus sententiam non foveat. Nec male annotat Dn. M. Ständer in disp. inaug. de Christologia Joannica sub presid. Baieri Jen. hab. axiom. 2. Not. c. p. 9. 10. λόγος verti primo posse rationem, quia sicut ratio, vel noticia à mente, sic filius à Patre sit (ita Chrysostomus, Theophylactus Euthymius, Basilius & Nazianzenus) secundo & optime verti per sermonem (cum Tertulliano, Cypriano, Ambrosio & Hieronymo) vel potius verbum, unde & Æthiopicus vertit: Kal i. e. verbum, sic & Syrus, Arabicus, Persicus, Ægyptius. vid. Ludov. de Dieu. Modo non intelligatur verbum *ὡς φωνὴν*; sed *ὡς σῆμα*. Ita & sentit Ed. Leigh. in Crit. S. N. T. voc. λόγος p. m. 374.

S. 4. Appellationis in Christo ratio primaria procul dubio est, quia ab æterno à Deo Patre suo est generatus. Secundario vero etiam ita dicitur juxta Theologos nostros, quia interpret fuit paterni consilii & quasi Orator Dei ad genus hominum. Ita enim Irenæus ap. B. Chemnis, in Louis. Part. 1. Loc. 2. p. m. 129. ait, Filium quoque dici λόγος, quia sit persona sonans, & loquens cum Patribus & edens promissiones. Vid. S. B. Dorschaus in Theol. Zach. part. 2. p. m. 182. & in 2. Ep. Jo. p. 4. B. Quenstedt. System. Th. part. 1. c. 7. Sed. 1. tb. 38. not. 1. p. m. 333 B. Winkelmann. T. 2. disp. Giessens. disp. 2. tb. 4. p. m. 68. Sicque non tantum ratione persone, verum etiam ratione officii Christus vocaretur λόγος. Quæ posterior tamen phrasis probe est distinguenda ab Adversariorum loquendi modo, E. G. Mohammedanorum, qui Christum itidem ita vocant in Alcorano suo, vid. Surat. 3. v. 40. juxta distribut. Hinckelmannian. p. m. 46. item Surat. 4. v. 169. p. m. 90. significationis rationem in officio quaerentes. Ita enim Histor. Saracen. Elmacini l. 1. c. 1. p. 3. refert. Mohammed inter alia jussisse credere in Christum filium Marie Spiritum Dei verbum ejus, & Apostolum ejus. Qualem rationem quoque

54.

al

45. 4

que Commentatores Alcorani passim dant. Quamq; procul dubio intellexit Auctor Illius Lexici Arabici, quod Joh. Henr. Hottingerus Oxoni in museo Gravii vidit, ex quo in *Histor. Orient.* l. i. c. 3. p. m. 158. sq. hæc communicat verba: *Christum vocari, verbum Dei, quod utilis fuerit religioni (i. e. religionis promotor) quem admodum dicitur de aliis: hic est Gladius DĒI, Leo DĒI.* Quamvis adhuc aliam hujus nominis, sed plane ineptam fingant rationem, quam idem Hottingerus l. c. p. 158. verbis *Be. davi.* ita recenset: *Sic appellatur Isa, quia ad verbum seu mandatum Dei exiit absque patre.* Ita & Sociniani, ac Arminiani, nominatim Curcellæus *Lib. 5. Instit. c. 3.* intelligunt Jesum dici *דָּבָר* ratione officii, quatenus fuit divine voluntatis interpres. Quæ ad verbarum hi primariò intelligunt, cum *eternam generationem* negent. Quæ tamen ratione thesis falsa est vid. *B. Calov. in Disp. de pers. ac offic. Chr.* (quam ut inaug. defendit A. 1680. *B. Dn. D. Georg. Schwarz.*) §. 10. Contra autem Theologi nostri quando ita loquuntur, intelligunt id duntaxat *secundariò, primariam rationem ex generatione eterna præsupponentes.* Et *secundaria* illa appellatio haud obscure latet in nostro *textu Isaiano*, quando nimirum v. i. ipse Salvator inquit *אני מרבר כדברך* ego loquor de *Justitiâ*, in quorum verborum explicatione vidimus Salvatorem nostrum tanquam *Concionator. m. justitiæ* illius, per quam salvamur. Quid hoc est aliud, quam annunciare voluntatem Patris Cœlestis de Hominum Salute? Et quidem pertinet hoc ad *consequens generationis sue passivæ*, à quâ primariò vocatur *דָּבָר*, quod consequens dicitur *מִסּוֹ*, cujus *finis* etiam inter alia fuit, *voluntatem Patris* annunciare. vid. *Esa LXI, 1. 2. Luc. IV, 18. 19. 20.* Qua dere plura infra, ubi ad *Officium Christi prophetisum* deveniemus.

Porisma II. Recte etiam Christus vocatur JESUS.

§. 1.

Est hoc nomen Christi *proprium*, quo simul respicitur ad ipsius *officium*. Hinc etiam à Theologis ad *Nomina* ipsius *officialia* refertur. Insinuat hoc nomen dulcissimum in *textu nostro*, quando in eodem Christus se vocat *רַב הַדּוֹשֵׁי* *Magistrum ad salvandum*. Hinc concludimus, 2. *Magister est ad Sal-*

Salvandum, ille omnino etiam rectissime vocatur Iesus, nec nomine tantum, verum & nomine & re talis est. Atqui Salvator noster est talis vi textus nostri Sc. E. Quo de dulcissimo nomine cum varia passim annotari soleant, pauca quaedam ex iisdem repetere liceat, & quidem (1.) De Nominis impositione, (2.) Serptione. (3.) derivatione (4.) translatione (5.) derivationis ratione.

S. 2. De Impositione non adeo magna est controversia. Evidentum enim est, nomen hoc Christo esse impositum ab ipso Deo, tanquam primo Autore, jam ante Conceptionem. Conf Phil. II, 9, 10. ab Angelo ut divinae Voluntatis revelatore, itidem ante Nativitatem Luc. II, 21. Matth. I, 21. a Parentibus, ut divinae voluntatis executoribus Luc. II, 21. Matth. I, 25. in Circumcisione, quo nomine postea ab aliis etiam ut proprio de nominatus fuit.

S. 3. Scribitur hoc nomen a variis variè. Andreas Osiander in Harm: Ev. revera scribi putat ישוע Sed esse hanc vocem nihili, & præter analogiam confictam, cujus ultimum punctum ante He quiescere vetet genus linguæ, non in congrue observat Excellentiss. Dn. Matthæus Hillerus Prof. ff. Tubing. in Dissert. de genuinâ verosione vocum, quæ extabant in Dominicae crucis elogio: Iesus Nazarenus Rex Jud. c. 1. p. m. 3. conf. Ang. Caninium in Disquisit. in loca aliquot N. T. c. 1. T. 7. Crit. p. m. 2950. sq. Drusus in c. 1. Matth. Tom. 4. Crit. p. m. 28. putat scribi ישו unde Ih̄s quia talis appellatio adhuc ap. Judæos sit. Quæ tamen Judæorum appellatio cum nimis sit frivola, ut mox patebit, non videtur in eadem præsidium querendum esse. Alii rursus existimant, litteras scribi ex typo Hebraici nominis יְהוֹשֻׁעַ Jeboschua, pro quo abbreviate, Jeschu, & græci Ιη̄sus , sicque nomen Jesu idem esse volunt cum nomine Josue vid. Hoornbeek. de Convinc. Jud. l. 3. c. 1. p. m. 212. Munsterus in c. 1. Matth. Tom. 4. Crit. p. 14. & Grotius ibid. p. 48. item Ang. Caninius l. c. p. m. 2949. & Leigh. in Critic. S. tam V. T. p. m. 177. quam N. T. p. m. 301. Edit. Lips. alique. Nimum autem hocce falli iudicat Dn. Hiller. l. c. nam inde servata Hellenistarum consuetudine excuderetur Ih̄sus , non Ih̄s . Hincque commodiorem aliquam scriptionem ex consuetudine Hellenistarum in vertendis vocibus eruit, juxta quam primum scribi debeat ישוע Jeschua, & An

B

ultie

54

al

45

4

ultimam, quæ Spiritum referat græcis ineffabilem, præteriri flexionis gratia, succedente s, ut factum in nomine: *Iaddus*, quod respondent ipsi ידדו *Jaddua* &c. Quæ scriptio Græco admodum convenienter respondet, nec adeo absurda nobis videtur, præsertim cum Christus plane singularis quædam fuerit Persona, quam etiam singulare quoddam nomen proprium, non adeo commune cum aliis habuisse, non improbable videtur. Arabes scribunt hoc nomen *Isa*, vel *Isai*. Itavocatur *salvator* noster sæpe in *Alcorano*. vid. *Surat. 3. v. 40. 45. 48. 52. Surat. 4. v. 156. & 169.* & in aliis locis passim. Alios Scriptores Arabios scribere *Jasua* observat *Drusus l. c. p. 27.* apud *Porchetum part. 2. c. 14.* est *Jessua*. Quia vero, inquit, Latini cum lingua, & non cum gutture loquimur, ut Arabes & Ebraei, corrupte pronunciamus pro *Jessua*, *Jesus*. Quem tamen falli putat idem *Drusus*, cum Ebraei scribant ישוע vid. plura ibidem. *Judei ex blasphemia* scribunt ישו sine ׀ cujus rationem dedit *Elias* in *Tisbi* in voce ישו *p. m. 151.* scribens: שהיהודים אינם מורים שהוא היה המושיע לפיכך אינם רוצים לקראו ישוע והם ילו העין וקורין לו ישו quia *Judei credunt, quod ipse sit servator illius.* Id circo nolunt ipsum vocare ישוע sed tollunt ain literam & pronuntiant ישו Jesu. Alii Judæorum scribunt ישו & per *Rasche Tebbosh* explicant (absit blasphemia verbis) ימה שמו וזכרו *pereat nomen & memoria ejus, Messia scil. nostri.* Conf. *Buxtorf. in Lex. Talm. p. 992. Hoornbeek de Conſinc. Jud. l. c. p. 213. Magnif. Dn. D. PFEIFFER. in Theol. Jud. Exerc. s. ch. 1. p. m. 209. sq.* Addit *Buxtorf. l. c. se & aliam* didicisse interpretationem à *Judæo*, qui suâ adhuc ætate *Hanovia* vixerit, eum, dum paululum à *Judæis* fuerit averſus, sibi revelasse, etiam ipsis valere: ישו שקר ותועבה *Jesus mendacium & abominatio.* Tu *O Jesu* vindica hanc ipsorum blasphemiam. Alias etiam scriptiorem hanc ישו commutare itidem blasphemæ per *Gematriam, Cabalisticam* cum ירוק ex ipsorum precibus annotant *Buxtorf. in Synagog. Jud. c. 10. p. m. 217. & Hoornbeek l. c. p. 213.* Quas tamen preces aliter explicat *Dn Wagenseil in Conſut. Carm. Lipm. in Tel. ign. Sat. p. m. 217 sq.* quomodo & in monetis quibusdam Ebraicis ita scribatur ישו vid. *Caspar Waser, de Antiquis Numis Ebr. Chald. & Syr. l. 2. c. 3. T. 6. Crit. p. m. 990.* Interdum tamen *Judæos*, quamvis raro, plene

piene scribere $\Upsilon\Upsilon\Upsilon$ ex *Abrahan* in *Es*, 52. & *Auctore Zemach* notat
Hoornbeek l. c. *Aben Esram* scribere $\Upsilon\Upsilon\Upsilon$ *Jesus* notat *R. Elias* l. e.

S. 4. In derivando hoc nomine iterum non conveniunt inter se eruditi. Nonnulli volunt, esse hoc nomen *simplex*, interque eos derivant illud quidam ex *Græciā*, in fut. $\iota\alpha\sigma\omega$, ex quo $\iota\alpha\sigma\epsilon\varsigma$, & conversione α in η $\iota\alpha\sigma\epsilon\varsigma$, ac si idem esset, *acia* $\rho\epsilon\delta\omicron\varsigma$ *Medicus*. Sic enim *Moschopolus* ap. *Drusium* l. c. p. 28. $\omega\epsilon\iota$ $\chi\epsilon\delta\alpha\nu$ $\tau\omicron\iota\iota\sigma\epsilon\varsigma$ $\omicron\iota\omicron\mu\alpha$ $\kappa\epsilon\pi\iota\tau\omicron\lambda\omicron\gamma\omega\varsigma$ $\omicron\iota\iota\mu\alpha\iota$ $\delta\iota\omicron\tau\omicron\lambda\delta\epsilon\alpha\gamma$ $\omega\epsilon\iota$ $\tau\omicron$ $\iota\omega\tau\omicron$ $\iota\epsilon\epsilon\gamma$ $\pi\acute{\iota}\omega\varsigma$ ϵ $\mu\epsilon\iota\lambda\alpha\nu$ $\iota\alpha\sigma\omega$, $\kappa\epsilon\iota$ $\epsilon\zeta$ $\alpha\upsilon\tau\acute{\alpha}$ $\iota\alpha\sigma\epsilon\varsigma$, χ $\rho\epsilon\pi\eta$ ϵ Λ $\epsilon\iota$ η , $\iota\alpha\sigma\epsilon\varsigma$. Sic & *Basilium* *M.* nomen hoc derivat se, docet *B. Glassius* in *Philol.* S. l. 4. tr. 2. c. 1. observ. 5. p. m. 941. Et videtur eidem *Glassio*, idem hoc velle *Eppiphan.* *Her.* 29. quando *Jesus*, ait, in *Hebraicā* linguā *curator* appellatur, aut *Medicus*, & *Salvator*. Et quidem *Hug. Grot.* in c. 1. *Matth.* T. 4. *Crit.* p. 48. putat, viros hosce *Hebrai* sermonis non fuisse imperitos, nec ad aliam vocem *Hebraicam* respexisse; sed quævisse vocem *Græcam*, quæ *Hebrææ* $\Upsilon\Upsilon\Upsilon$ non solā *significatione*, sed *sono* in super cohereret. Probatque *Hebr.* $\Upsilon\Upsilon\Upsilon$ modo idem valere, quod *Græcum* $\iota\alpha\sigma\omega$ Quæ quamvis bene se habeant, sunt tamen *alusiones* potius, quam *genuinæ derivationes*. Nonnulli ap. *Edoard. Leigh* in *Crit.* S. N. T. in voc. *Jesus* p. m. 301. derivant nomen hoc ab $\Upsilon\Upsilon\Upsilon$ mitto. Quæ tamen *derivatio* iterum nulla est, cum evictum sit, nomen hoc non esse *Græcum*, sed *Hebraicum*. Sic & alii à *Syriaco* *NON* quod *Sanare* est, vel *mederi*, derivant ap. *Casp. Waser.* de *Numis* *Ebr.* l. c. Alii, qui *simplex* nomen esse putant, rectius derivant à $\Upsilon\Upsilon\Upsilon$ *salvavit* &c. Cum autem difficilis admodum exinde fluat *formatio* huius nominis, in primis si omnium *punctorum* accuratissimam quæramus *rationem*, hinc alii non *simplex*; sed *compositum nomen* fecerunt. Verum nec hic una omnium est *sententia*. *Andreas Ofsander* in *Harm.* 8v. derivavit nomen hoc ex nomine *Dei Jehovah*. Quod autem nomen cum ipsi $\alpha\upsilon\tau\omicron\kappa\alpha\tau\omicron\lambda\omicron\gamma\omega\varsigma$ fuerit, dicit insertam esse Υ ex voce $\eta\eta\Upsilon$ *Gen.* 49. v. 10. Sicque factum fuisse *effabile*, ut ita hoc nomine significetur (1.) *Christum esse* verum *Deum* ob nomen *Jehovah*, & verum *hominem* ob literam Υ ex *Schiloh*, quæ *humanitatem* ejus notet, & quod sint unitæ illæ duæ *Naturæ*

Bz

0.4

54

al

45. 4

Naturæ in unam personam, sicut ex divinæ & humanæ naturæ nominibus factum est unum nomen. (2.) incomprehensibilem Deum assumpto homine coepisse nobis esse cognoscibilem. Idem sentit *Seb. Castalio in Matth. 1. Tom. 4. Crit. p. 18.* putans, itidem hoc nomen esse ex יהוה, *Schin* autem esse ex voce, שׂוּן. Ita & *Erasmus in encomio moria ap. B. Glass. in Philol. l. c.* meminit cujusdam, qui etiam ex voce *Jehovah* nomen *Jesus* derivaverit, *literam S.* vero interpositam ex *Scoticâ* deduxerit *linguâ*, utpote in quâ *Syn* (quod nomen Hebrææ literæ est) peccatum significet, ac si respectum eo esset: *Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi.* Quæ meditationes, quamvis quidem sint pie, non tamen *derivationes* sunt cum *fundamento*, quia contra primam impositionem, & explicationem Angeli sunt. Hincque merito rejiciuntur à *Glass. l. c.* & in *Onomatolog. Messia Propb. Class. 4. p. 170.* *B. Dannbauer in Hædosoph. p. m. 198.* *Walther. in spicilog. Controv. de Dei Nominib. Controv. 14. p. 204. 199.* *Hillero l. c. p. 3. ut* & ab *Ang. Caninio in disquisit. in loca aliquot N. T. c. 1. T. 7. Crit. p. 294. 199.* Alia ratione *Kirstenius* nomen *Jesu arabice* deduxit à יוֹי. i. e. O! & שׂוּן, quod receptionem clamoris significat, ut שׂוּן idem sit, ac: O receptio clamoris! Sed allusivum hoc tantum esse, non verè *etymologicum*, ipse fatetur *Kirstenius ap. Glass. in Onomatol. l. c. p. 173.* Novam derivationem non ita pridem adinvenit *Cl. Dn. Hillerus l. c. p. 4. 199.* putans nimirum, componi nomen hocce ex *verbo & nomine.* Verbum esse יהוה quod ante radicalem literam *Joth* aliquid quando coalescit in יוֹי Syllabam, ut in verbo יוֹיִר *possidebit*, vel in (...) transit ut: יוֹר *descendet* &c. quod contingit etiam in *compositi one nominum*, & verborum quiescentium, ut יהוה־שׂוּן *pro יהוה־שׂוּן* ubi est gloria? cujus ἰουδὺν *איכבוד* *Teabod*, ubi est gloria? &c. Manifestius est exemplum *contractionis* ejusmodi, quod dat ex nomine יהוה־שׂוּן *Jehua*, quod partibus divisus est יהוה־שׂוּן *Qui erit est idem*, vel: *Erit idem, scil. Deus.* Nomen autem, ex quo præsens nomen componatur, esse שׂוּן ad formam nominum בור *proventus*, גור *catulus*, יוֹע *notitia* &c. Et ne quis nomen שׂוּן insolitum esse arbitretur, notat, id, quamvis à *Lexico graphis* neglectum, aliquoties in *sacris paginis* extare, semel quidem *Job. XXX, 24.* in propriis autem frequentissime legi. Nam *Schua Nobilis Cananeus*, *Judæ Patriarchæ*

cha socrer fuit. Hinc composita: *Jehoschua, Dominus est salus, Abi-
schua: Pater est salus &c.* Quæ sententia non adeo temere rejicien-
da esse videtur, inprimis si omnimodam aliquam punctorum ana-
logiam in voce habere velimus, & difficultates illas, quæ alias deri-
vationes passim premunt, evitare. Quæ Muhammedani de hoc
nomine meditantur, non nisi allusiones & ridiculæ quædam derivatio-
nes sunt. Recte quidem *Beidavi* ap. *Hottinger, in Histor. Orient. l. 2.
c. 3. p. m. 157. Isa arabizatum est ex Ischua*; mox tamen cœlestem
hanc nomenclaturam esse, ignorans, ejus ab Arabibus accersit Ety-
mologiam, & quidem ab *ישׁו* quod fuscum, albo, rufog, variegatum
notat. Putatq; *Hottingerus l.c.* Muhammedi nihil tale cogitanti im-
positum fuisse à *marrucino suo Judeo Abdalla*, qui Talmudistarum
suorum incoctus blasphemias didicerit impium illum *ישׁו מלך המשיח*
inter *ישׁו Esavum, & sanctissimum mundi servatorem* (citatur *Lexic. Talm.
Buxt. p. 32.*) *Jesus*, quem ille blasphemia hac Synonymiâ exprimere
voluerit, *Tesejanus* quidem concedit esse nomen Hebraicum *Ischua*,
sed esse idem quod *אלהים* i.e. *Dominus*, vel secundum alios *אלמכארי*
Benedictus. vid. *Atysammedinus comment. in Beid. Dec. 18. p. 5. ap.
B. Andr. Müller, in Not. ad Excerpta MS. Turcici de cognit. Dei & Hom.
à quodam Azizo Nesephao, Tataro scripti plag. c. column. ult. Zema-
scheris vero ap. eundem Mullerum l.c. nomen barbarum esse ait, quod
adeo explicare nequeat. Omnia ex ignorantia genuinæ originatio-
nis. Conf. *B. Schickard, in Tarish. p. 79.**

§. 5. Sic & circa translationem hujus Nominis nonnullæ
Controversiæ inter Eruditos fuere obortæ. Quæritur enim (1.) U-
trum vertendum sit nomen *Jesus* active: *Salvator*, an vero Passi-
ve: *Salvandus*? posterius voluit *Osiander*, quasi sit participium
passivum. Quemadmodum vocatur *Zach. IX. 9.* de quo tamen loco
vid. *B. Dorscheus in Theol. Zach. par. 1. p. m. 43. & 158 B. Danbauer in
Hodosoph. p. m. 600. B. Jo. Frischmuht in disp. de Messia Rege Sionis
c. 2. §. 14. & 15. & Rymund. in Pug. fid. par. 3. dist. 3. c. 2. n. 4. p. m. 643*
Aliis placet prius, nempe active *Salvator*. vid. *Dannbauer. l.c.* Alii
utroque modo explicant. vid. *Dorsch. l.c. p. 158. Qu.* (2.) Utrum *Sal-
vator*, an vero potius *servator* vertendum, vel adhuc aliter? *Servatio-
rem exponere maluit Beza in 1. Tim. 1. 6.* Aliis vero arridet potius: *Sal-
vator*

Dator. Hug. Grotius in Matth. 1. 21. T. 4. Crit. p. m. 48 ma vult transferte
Sospitator. Celeberrimus Dn. Casp. Neumannus in Genes. lingu. S. p.
m. 90. secundum hypothefin suam, per quam Characterem rad. *Y*
 putat esse *Y* notam inima Conversionis & applicationis ad aliquid,
 nomen *Jesus* vertit: *Saluator*, cui se homo totum dare, ad quem se
 convertire, quem intueri, quem meditari, quo delectari, quem pro im-
 petrandâ Salute ascendere, acclamare, cui inniti, cui considerare & potest
 & debet. Quibus controversiis in primis superiori superfedere possu-
 mus, si hypothefin *Cl. Dn. Hilleri* arripiamus. Secundum hanc enim
Jesus idem erit ac: *is*, qui erit *salus*, vel simpliciter: *salus est, salus*
erit. Quod prolixè *l. c. p. 5. & 6* deducit.

S. 6. Derivationis rationem expressis verbis dat *Angelus*
Matth. 1, 21. αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαόν αὐτῶ ἀπὸ τῶν ἁμάρτων
αὐτῶν: Ipse enim *salvum* faciet *populum suum* à peccatis eorum. Quæ
 ratio iterum non male cum *derivatione & translatione Cl. Dn. Hilleri*
 convenit. Nec enim qui peccatorum onere levarit, alius haberi potest ab
 eo: Qui est, qui fu t & qui venturus est, & peculiari quodam jure ex *Salu-*
tis argumento *Jesus* vocatur. Non est enim, ut *Petrus* ait *Act. IV, 12* in *ullo*
alio Salus, nec ullum aliud nomen est sub cælo inter homines datum, per
quod salutem consequamur. Quæ *derivationis ratio* etiam in *nostro*
habetur textu, quemadmodum eam supra indicavimus.

Porisma. III. Re Æte quoque dicitur Christus GOEL noster.

S. I.

S. I. Est *GOEL* nomen Ebraicum à Rad. *ḠN* redemit: Si-
 gnificat igitur nomen hocce *Redemptorem*, & quidem proprie talem
 cui ex cognationis & propinquitatis jure fratris aut proximi cognati
 res venditas redimendi, eundem captivum liberandi, interfectum ul-
 ciscendi, & defuncti uxorem ducendi necessitas incumberebat *Levit.*
XXV, 25. 48. c. XXVII, 11. Ruth. II, 20. c. III, 13. Num. XXXV, 19. Conf.
Glass. in Onomatol. Christ. Prophet. l. 6. n. 6. p. 178. sq. Talis *Goel* quo-
 que *Christus noster* fuit. Conf. *Glass. l. c.* Sic eum expresse vocat *Hiob.*
c. XIX, 25. & ita quoque describitur in *nostro* textu *v. 4.* Ubi (1.) me-
 minit *suorum*, quorum scilicet *cognatus* fuit, (2.) meminissetiam *redem-*
tionis eorundem, per quam deperditam illam salutem restituit,
 nos captivos ex captivitate liberavit, & ab *Hôstibus nostris* à quibus
 in

in mortem eramus traditi, vindictam sumpsit. Quæ omnino præ-
staret ex genere humano Spem sibi accepit & foedere personali si-
bi eandem univit. Conf. *Glass. l. c.* Hinc concludimus: *Quicumq; nos*
homines suos agnoscit, nosq; per prædictum modum liberavit, ac rede-
mit, is vi supra allegatorum locorum Scriptura rectissime vocatur no-
ster Gôel, atque Christus vi dicti nostri Isaiani nos homines suos agno-
suit, ac ita redemit. E.

§. 2. Possimus hic & alia quædam Christi nomina è textu
nostro elicita recensere, E. G. quod sit *Propheta, Rex &c.* de quibus ta-
men commodius infra ubi ad *Officium Christi* pervenimus, agi pote-
rit, *Missis igitur Nominibus, ad ipsam Christi Personam* pergimus.

CAP. II.

DE

PERSONA CHRISTI!

Porisma I. Datur in Christo Natura Divina, per quam
verus & essentialis DEUS est.

§. 1.

Est Christus *θεοειδρον* & compositum quoddam
(non tamen *Ens* statim per *accidens*. vid. B. *Georg. Meier. Re-*
gin. Ministr. p. m. 49. sq. cujus cognitio accuratior pendebit ex
consideratione duarum illarum Naturarum, ex quibus nimi-
rum constat, quarum prima est *Divina illa, per quam verus & essen-*
tialis DEUS est.

§. 2. Probant hanc Theologi ex quatuor potissimum argu-
mentis (1) ex *nominibus Dei*, quæ ad Christum in scripturâ passim appli-
cantur, (2.) ex *attributis divinis*, quæ eidem tribuuntur. (3.) ab *ope-*
ribus Divinis, quæ de eo prædicantur. Et (4.) ex *cultu divino*, ado-
rationis scilicet, qui eidem exhibetur. Quorum dictorum sat prolixum
catalogum exhibent *Systemata Theologica* passim. Addunt his ar-
gumentis alii *Consensum Patrum*, imprimis *Ante Nicænorum*, quo-
rum testimonia vid. ap. B. *Dannbauer in Christoph. Sect. 1. art. 1.*
§. 4. p. m. 1. f. q. Dionys Petav. Dogmat. Theol. Libr. de Trin. Ludov.
Thomassinum in Dogmatib. Theol. Paris. non ita pridem edit. Tom. 3. cr. 2.
Ex Anglis Sam. Gardiner in Hypotypof. fidei Cathol. circa SS. Trinit.

68

54.

45.

7

ex Scriptis Patrum Ante Nic. Georg. Bullum in Defens. Fid. Nic. & na-
pere Dan. Whibby in tr. de verâ Christi Deitate, Oxon. An. 1691, edit.
Sect. 1. § 2. & Lucam Milbourne in mysteriis in Religion vindicaded.

§. 3. Ita & argumenta quædam haud obscura pro Divina hæc
Naturâ ex nostro textu poterunt desumi (1.) ex Nominibus. Sic
enim dicitur משיחֵנו רבֵּנוּ Magister ad salvandum, Jesus, est Salva-
tor אֱלֹהִים, q̄ualis nudus Homo esse non poterat. Sed simul ve-
rùm Deum indicat. [2.] Ex attributis divinis, quæ innuuntur per
robur illud divinum v. i. ab Ecclesiâ Christo tributum, quodque tantâ
cum consternatione miratur. Est hoc robur Majestas illa divina, pleni-
tudo illa divinitatis, attributa omnia divina in se complectens, Chri-
stique carni communicata. Quemadmodum id ita in Exegeti cum
B. Sebast. Schmidio explicavimus. (3.) Ex operibus, q̄ualia inprimis
duo in textu nostro memorantur, nempe primum est misericordie,
redemptio v. 4. annus, quo redimerem meos venerat. Alterum est po-
tentie ac justitie simul, quando solus ille absq̄; ullo ullius auxilio o-
mnem Hostium tam Spiritualium, quam Corporalium catervam tam
potenter devicit & tam juste punivit. (4.) Ex cultu adorationis, qui
idem haud obscure in textu nostro insinuat, si affectum Ecclesiæ
cum Salvatore colloquentis penitus aliquantulum inspiciamus, ma-
nifestissime autem ex subsequente Oratione devotâ ad Salvatorem
hunc nostrum cultus hic divinus patet. Ex quibus jam tale necimus
argumentum: Quicumq̄; Salvator est אֱלֹהִים, majestate illâ
divinâ gaudet, genus humanum redemit ejusq̄; Hostes ad unum omnes
virtute suâ, Siquidem solus devicit, tamque severe punivit, ac ab Eccle-
siâ propterea cultu divino adoratur, ille verus, ac essentialis Deus est.
Atqui Christus noster est talis. E. Major luce suâ radiat. Minor a-
perite est in textu nostro.

§. 4. Negarunt Divinam hanc in Christo Naturam (1.) Judæi
tam veteres, quam adhuc recentiores Vid. præ aliis illos, quos Illu-
stris Dn. Wagenfeil. in suis Telis igneis Sarana exhibuit. Vide Judæo-
rum argumenta soluta ap. Raymund. in Pugion. Fid. & Jos. Voisin in
Noë. ad eundem part. 3. dist. 3. c. 2. & 3. p. m. 641. sqq. Hoornbeek. de
Convincend. Jud. l. 5. c. 1. p. m. 359. sqq. Mos. Amyrald. in prob. Trin.
ex V. T. quam exhibet Dn. Wagenfeil. in refutat. Carol. Lixmann in
Telis

*Telis p. m. 150. sqq. Jac. Gouffet in Controv. adv. Judeos ternione, ubi
 refutat pessimum illum librum Jud. R. Isaaci munimen scil. fid. exhib.
 à modo laudato Wagenseil. l. c. Ex nostris B. Winkelman. Tom. 4.
 Dissp. Marpurg. Dissp. 1. B. Egid Hunn. T. 1. Dissp. Marp. Dissp. 3. p. 46.
 B. Müller in *Judaism. c. 1. p. 846. sqq. Haveman in der Wege & suchte part.
 2. 6. 7. p. m. 424. sqq. adde Christ. Gerson. im Jüdis. Talmuds surnemst
 Inhalt part. 2. c. 5. p. m. 336. sqq. aliosque Scriptores Anti-Judaicos
 passim. (1.) Gnostici, & Nicolaitæ. vid. *Iren. L. 3. c. 11. Conf. Magnif.
 DN. D. NICOL DASSOV. in Dissp. Inaug. de Nicolaitar. Hæresi eb. 17.*
 Quos postea (3.) secuti *Ebion & Cerinthus*, juxta *Iren. l. c.* contra quos
*Joannes Evangelium suum scripsit, vid. Iren. l. c. & Hieron. in Catal.
 Scriptor. Ecclæ. ut & in Præm. ad Matth. Conf. Jo. Cleric. in anim.
 advers. m. c. 1. Jo. p. m. 15. sq. (4.) Arius & Photinus cum suis affectis.*
 Contra quos simul librum suum non ita pridem direxit *Dan. Whitby
 de verâ Christi Deitate, (5.) Muhammedani. vid. Alcoran. Surat. 5. v. 79,
 p. m. 103. ubi ita: כלה קר רשול קר מרים אלה רשול קר כלה*
 מוקבלה אלרשר ומה צריקה כמנהיה כאלן אלטענה
 Quæ verba ita reddidit *Du Ryer in versione suâ Gallicâ p. m. 92. Le Messie
 Fils de Marie est prophete & Apôtre de Dieu semblable aux Prophètes,
 qui sont venus auparavant lui, sa Mere est sainte, & ont tous deux bû
 & mangé. In quâ versione *Dn. Jo. Mieb. Langius in differ. Theolog.
 ad Illustr. Dn. Wagenseil de Fabulis Mohammedicis c. 3. §. 32. p. m. 58. sq.*
 observat vocem צריקה non commode reddidisse per: *sa Mere sainte,*
 cum Pseudo Propheta h. l. noluerit in laudes Mariæ diffundi. Sed po-
 tius vertendum esse h. l. Propter contextum. *Vera, verax, germana*
scil. Mater, & homo ut hic sit sensus: Non est Messias Filius Mariæ
*quicquam aliud, quam legatus. Pridem ante eum legati fuerunt &
 Mater ejus vera comedeabant cibum. Quemadmodum & Germanus*
reddidit l. 2. c. 11. p. 131. Christus ist nicht anders/ als ein Wortschaffter
GD Etes/ und sindt vor Ihm viel andere Propheten gewesen. ER hat
eine weibliche Mutter gehabt/ welche so woll als Er geessen und gerun-
cken. Sic & in eâdem Surat. præced. v. 76. impios, s. in redulos illos
vocat, qui dicunt quod Messias filius Mariæ sit Deus. Idem Musulman-
nus Sampates vult quando scripsit ad Monachum Meletium; Deos
plures colunt, Christumq; cum sit sermo Dei/ also eraduennt, quod di-
 xerit***

xerit se filium Dei esse. Nonne hunc Judai interrogarunt dicentes:
 tunc es filius Dei? Et negavit, dixitq;: Vos dicitis; Contra quos vid.
 auctor Fortalic. & Richard. ap. Theodoric. Hackspan. in Fide & legib.
 Mohammedis post. 2. lit. K. 2. & prolixè Ludovic. Marraccius in
 Prodrom. ad Refutat. Alcoran. Romæ non ita pridem edit Part. 3. c. II.
 12. 13. Et 14. itemc. 15. 16. 17. Et 18. (6) Sociniani, vid. Cathechism. Ra. ovienf.
 c. 1. de essent. Dei qu. 18. Et 19. quæ & communis Socinianorum est senten-
 tia. Quorum argumenta dicussertunt B. Calov. in Socin., profigat. Ar-
 tic. 2. Controv. 3. p. m. 183. sqq. B. Scherzer. in Colleg. Anti-Socin. Diss.
 15. p. m. 168. sqq. Nicol. Arnold. in Relig. Socinian. s. Cathech. Racov.
 Maj. c. 1. de essent. Dei §. III. sqq. p. m. 124. sqq. Placcus in admirandâ Jesu
 Christi essentiâ, Whisby l. c. & peculiari tractatu Gallico Abbadi sub-
 tit. Traité de la divinité de Nôtre Seigneur Jesus Christ. An. 1689. edit.
 Sandio recentiori cuidam Sociniano potissimum ex antiquitate satis-
 fecerunt Georg. Bullus in defens. fid. Nic. Sam. Gardinerus partim in
 hypotyposi s. delineatione Fidei Catholicae circa SS. Trinit. ex scriptis
 Patrum Ant. Nicen. cui annectitur brevis quædam responsio adver-
 sus accusationem Sandij. Partim in Epistola Valedictoria ad secundam
 Sandij epistolam, cui adjecit refutationem libri Cingalli, qui idem hic
 est Sandius de Scripturâ SS. Trinitatis revelatrice. Quem Cingallum
 etiam refutavit B. Calovius in Diss. Witeb. An. 1680. hab. des. v. p. 1. S. V.
 T. S. Trinit. revelatrice. Quibus adde Celeberrimi nostri DN. D. JO.
 GOTTLIEB MOLLERI summariam de electionem imposturarum San-
 dij, & Jo. Guil. Baieri Dissert. de Concil. Nic. 1. ubi Sandio refutando
 adjunxit quoque Dan. Zwickher. ut & in dissertat. de Monarchian.
 Anti Trinitar. (7.) Arminiani vid. Curcellaus l. 2. inst. c. 19. §. 9. ubi
 in Patre solo summum Deitatis fastigium reperiri asserit, eiqve præro-
 gativam supra Filium & Spiritum S. assignat. & in dissert. 1. adversus
 Maref. satis declarat, se nullo modo admittere, ut Patri filio & Spiritu
 S. una & communis natura ac essentia divina tribuatur. Vide &
 de his prærogativis sentientes Episcop. l. 4. inst. Theol. c. 2. c. 32. p.
 333. sq. Philonip à Limborch. in Theolog. Christ. l. 2. §. 25. p. 107.
 sq. Contra quos vid. Magnif. DN. D. CHRISTOPH. FRANCKII,
 Theologi Kiloniensis auct. Secretæ Exercitat. Anti-Limborch.
 Exerc. 2. c. 7. p. m. 132. sqq. (8.) Ipsos Calvinianos vi hypothesum
 admo-

admodum eleganter huc trahunt B. Affelmann in *Synonym. part. 1. Diss.*
 7. qu. 1. p. m. 105. 199. & Celeberrimus ille Theologus Greiffswald. DN.
 D. JACHENNING. Patronus noster summo opere colendus in *diss. de*
Relig. Socinian. & Calvin. vicinitate in artic. de Christo Thes. 2. (9)
 Nec procul ab Arminianismo hic abfuit Henr. Nicolai, quando iti-
 dem prerogativam quaedam Patris præ filio docuit. Vid. ipsius *Me-*
thod. de Trin. th. 17. p. m. 18. th. 20. p. 30. 19. & in *Apolog. pro Meth.*
Trin. th. 40. p. m. 39. 19. ut & in *Epist. Theol. t. 1. c. 4. th. 2. p. m. 17.*
 Contra quem vid. B. Calov. in *Arminianism.* (10) Fanatici nonnulli,
 ut Antoinette Bourignon, quæ expresse in *Proberstein n. 17.* divini-
 tatem Christi negat. & n. 24. dicit, *Christum natum ex Adamo ante*
lapsum vid. *Colberg in Platonischen Hermeischen Christenbumb.*
part. 1. c. 10. n. 5. p. m. 408. & *part. 2. c. 3. n. 3. p. m. 287.* (11) Pertinent
 huc etiam hypotheses illæ, quæ probare conantur ad hunc articulum
 de divinitate Christi in conscientia nos non obligari. Quod Hob-
 besius voluit. Vid. *Frid. Spanhem. in Elench. Controv. p. m. 627.*
 Ut istiusmodi plures alios Divinitatis Christi hostes taceamus, quo-
 rum ex antiquitate admodum accuratum catalogum exhibet B. Mart.
Chemnitius in Locis loc. 2. p. m. 135. 199.

Porisma II. *Præter hanc Naturam Divinam datur etiam ad-*
buc quædam alia in Christo, nempe humana, per
quam verus quoque Homo est.

§. 1. *Humanitatem* Christi Theologi potissimum duplici
 argumento probant. (1) à partibus corporis humani. Quia Chri-
 stus easdem habuit, easque tam essentielles, corpus nimirum & ani-
 mam: quam integrales, caput nimirum manus, pedes &c. (2) ab
 attributis humanis. Quia & illa habuit. Sic enim fuit visibilis,
 palpabilis &c. Quo etiam referuntur actus potentiarum, ut loqui
 doceri &c. & defectus ac infirmitates, quæ tamen absque vitio sunt,
 tam corporis, ut sitire esurire, dormire &c. quam animæ, ut igno-
 rare aliquid pure negative, item lugere, contristari, & alio modo
 ethice moveri. Alii plura habent argumenta. Vid. B. Barth. Men-
 zer *Tom 1 Dissp. Giessens. Diss. 2. th. 24. 199. p. m. 28. 199.* Quæ tamen
 ad hæc duo commode reducuntur.

§. 2. Et pro eadem hęc Naturā Christi Humanā uti varia loca Scripturę S. a Theologis passim adducuntur ad illam argumentorum classem, quā modo recensuimus, referenda: Ita & dictum nostrum *Isaianum* unum alterumve ad probandum thesin nostram per bonam consequentiam suppeditabit. Et quidem (1) pro *partibus corporis Humani* loquuntur haud obscure sequentia: (1) quod in *humanā formā* hic sese sinit Salvator. Quod infallibile indicium est in V. T. Messiam aliquando verum Hominem futurum esse animā rationali, & corpore vero constantem. (2.) mentio fit *vestimenti Messie* v. 1, 2, 3. Quod in Exegesi hujus dicti cum B. *Sebast. Schmidio*, de *Carne Christi* futura explicavimus. Omnino enim hic sinitur Filius DEI in Carne ut veste indutus juxta carnem. Imō vestem illam ipsam *humanitatem* h. l. notare non absurdum esse dicit modo citat. B. *Schmid.* in *Comment. in b. l. p. m. 580.* (II.) pro *attributis humanis* sequentia militant: (1.) *Visibilem* se Salvator sinit. Indicium erat, ipsum aliquando re verā in carne suā visum iri. Quod etiam factum: (2.) *Loquitur ac docet* in textu nostro *ore suo*. Quod in diebus carnis suę præstitit Christus. (3.) dicitur *Obstupuisse* v. 5. Est affectus quidam humanus, qui revera Christum tempore passionis suę affecit. (4.) tribuitur ipsi in v. 4. *jus consanguinitatis*, dum meminit *suorum*, & quidem notanter *talium*, qui *ex consanguinitatis jure redimendi* erant. In quo respectu etiam *Goel* dicitur, de quo *cap. 1. Porism. 3.* egimus. Quę omnia, si cum complemento conferantur, satis omnino probant verum Hominem Christum fuisse: Nos ita argumentamur: *Quicumq; ut verum aliquem hominem se presentat, carnem humanam sibi tribuit, in visibili specie apparet, ore humano loquitur, ac docet, obstupuisse dicitur, quiq; homines consanguineos suos vocat, ita ut omnia etiam in complemento anti-typico ita evenerint, quemadmodum in typo Prophetico hic præfigurata fuerunt, ille omnino verus quidam homo est. Atqui Christus &c. E.*

§. 3. Contrariantur his nostris assertis (1.) *Saturninus*, quem *Epiphanius* & *Theodoret.* *Saturnilum* appellant, qui docuit, Christum non verum hominem fuisse. Sed formam tantum humanam habuisse vid. *Epiphan. Har. 23. Theodoret. l. 1. c. 3. Heret. Fab. Augustin. de Har. 6. 3. & Autor. Prædestinati*, quem *Primus Jac. Sirmond.*

in Gallia edidit sub hoc nomine, *bar. 7. Idem (2.)* statuit *Basiliides*.
 Vid. *Hieron. in Dialogo adp. Lucifer.* (3) *Valerianus* qui statuit *Christi*
sum corpus celeste habuisse, quod per Maria uerum velut aqua
per canalem, nihil de ejus substantia assumens, transmeaverit. Vid.
Tertullian. de Præscripte. c. 49. (4) *Valentini* affecta, & discipuli, ut
Heracleon, Marcus Marcitarum seu Marcosorum Auctor, Colarha-
sus, aliiq̃. De quibus Vid. *Maxime Rev. DN. L. Ittigius in Dis-*
sertat. consuetudinaria de Hæresi arch. exi Apostolici Sc. sect. 2 c. 6.
 (5) *Marcion* Vid. *Theodor. l. 1. c. 24. Tertul. l. 3. adp. Marcion. c. 8.* (6) *Do-*
ceta, seu Doceta, qui juxta Gen. lanum Heretum Clement. Alexandrin
interpretem, si Halloixio in not. ad c. 1. de vit. Serap. Tom. 2. illustr.
Oriental. Eccles. Script. p. 862. fides habenda, dicti quidem sunt, quod
falsam visionem, seu phantasiam pro vera habuerint. Moneta-
 men in comparabilis ille seculi nostri Antiquitatis scrutator, modo
 laudatus celeberrimus DN. ITTIGIUS, cui multa studia nostra de-
 bent, quod nunquam non grato pectore deprædicabimus, l. c. c. 10.
 §. 1. p. m. 184. se in *Basileensi Clementis editione*, quæ ex *Hereti* la-
 tinâ interpretatione cum ejusdem Scholiis 1566. prodiit, nihil tale in-
 venisse; Sed potius *Docetas* docuisse, quod *Christus corpus Phan-*
tasiticum assumeret, ut in notis marginalibus prædictæ edit. ad libr.
 3. *Serom. p. 217.* legitur. Quæ posterior sententia verior videtur Ce-
 leberrimo DN. ITTIGIO, Atque adeo ab hac sua doctrina nomen
 etiam habuerunt. *Theophylactus ad c. 4. Jo. vocat eos Phantasio-*
docetas. Eisdem etiam *Anthropomorphos* ab *Ignatio in ep. ad Smyrn.*
 vocari, quod *Christi corpus speciem tantum humanam referre do-*
 cerent, putat *Steph. Le Moyne in not. ad Var. sac. p. m. 409.* (7) *Ta-*
tianus. Vid. *Hieron. in Comment. ep. ad Gal. T. 6. p. 157. edit. Ant-*
werp. (8) *Eutyebiani*, qui ante unionem duas quidem naturas ad-
 mittunt, exinde vero *Humanam à divinitate prorsus aborptam asse-*
 ruerunt. [9.] *Appollinaris*, qui *Eutyebianis* præfuisse dicitur, &
Valentini Præceptor fuit, de quo in peculiari disp. prolixè egit DN.
Jac. Basnage in dissertationibus Historico-Theolog. dissert. 1 p. m. 42 sqq
 (10.) *Quakeri* nonnulli, de quibus Auctor *Histoire abrégée de la*
Naissance & du Progrès du Kowakerisme avec celle de ses Dogmes
chapit. 6. p. m. 22, ita: Le premier chef, comme vous voyez au Kow-
aker-

Quakerisme attaque la Personne même de J. C. qu'il nient être, ou
 avoir été un véritable homme composé de chair & de Sang. &c.
 Hinc non dubitant, scribere: Er ist nicht zugleich von Oben her/und
 auch nicht zugleich von Unten her / nicht aus zweyen Naturen / sondern
 nur aus einer. Er ist vom Himmel kommen / d. i. von Gott ausgegan-
 gen / mit nichten aber auch von der Erden &c. Vid. Monarchen-Spie-
 gel Præf. P. III. v. 9. 12. 13. Whitehead. Part. 2. vind. Angl. Christ.
 Quac. p. 94. p. 139. 199. & p. 149. 199. Christum quidem vocat Deum
 & hominem, sed *Hominem Spiritualem, qui corpus tantum habuerit*
pro veste, aut habitaculo. Alius: Die Worte Menschliche Natur ver-
 werff ich in dem Psal der Confusion, apud Figken in *Hist. Fanat.* p. 260.
 Alius mendacium vocat hoc dogma *ibid.* p. 266. Alii ex Quakeris
 iterum concedunt quidem Christi humanitatem; sed *duplicem* eam
 fingunt, *alteram celestem*, quam in Mariam intulerit, sicque jam an-
 te incarnationem, fuisse *Θεάγγελον* volunt: *alteram humanam*,
 quam in Mariam assumerit. Ita Georg Keithus docuit ap. Gerard.
 Croësum in *Hist. Quaker.* l. 3. p. m. 446. 19. Ex quo dogmate varia
 ortæ turbæ in Angliâ, vid. eund. Croëf. l. c. § 2. p. m. 384. 19. Sic &
 Caton Schall der Wahrheit p. 16. Wer das Wort Gottes J. C. nicht
 bekennet / das Er so wohl in ihm ins Fleisch gekommen als in der Jungfr.
 Marien / der ist ein Wieder Christ. Idem etiam cum Quakeris docuit.
 Anoinett: Bourignon im Proberstein n. 94. Vid. Dr. Colberg. im Pla-
 tonischen Hirnischen Christenthumb Part. 1. c. 10. n. 5. p. m. 408. Quæ
 tamen itidem probatis nostris repugnant, cum Christus tantum unam
 Naturam Humanam, non duas, assumerit, nec etiamnum habeat.
 Quakeris his jungimus etiam Jac. Böhmius *Sutorem illum Gorli-*
ensem De quo vid. Colberg. l. c. Part. 2. p. 291. 19. Quem Böhmius
 sequitur ipseus allecla *Christ. Amoureux*, s. Petrus Mauritius, quemad-
 modum se vocat, in *Compend.* Von der Empfängniß und Geburt des
 irdischen / und andern Adams n. 75. p. m. 62. 19. ubi ita: Gott hat nicht
 das grobe Fleisch / welches an Adam ist *per accidens* bekommen / onge-
 nommen / und sich mit selbigen vereiniger / diemell solches irdisch wahr
 und an uns auch noch also ist &c. § n. 76. das äussere Fleisch ist irdisch /
 Dichtisch und Weltlich unrein / elementisch — und das Fleisch des in-
 nern Menschen / welches ewig ist / und solches ist Englich / und auch Leib-
 lich!

23.
lich/greiflich. Mit welchem Fleische sich GOTT mit seinem Herzen
oder Centro in dem verheißenen Weibe wesentlich vereiniget hat ewig.
(11.) Refert huc etiam B. Affelm. in Synagm. part. 1. disp. 7. qu. 4. p. m.
19. sq. Flacium, cum Christum habuisse corpus docuit, seu Naturam
humanam alterius speciei, quam est nostra, adeoque aliam veritatem
corporis Christi esse, quam nostrorum &c.

Porisma III. *Dux hæ Natura ita sunt unita, ut unam
constituant personam unumque Christum.*

§. 1.

CONsideravimus hæcenus duas Naturas in se, jam porro etiam
considerandæ sunt relatæ, & quidem quatenus in illius con-
veniunt. Unio vero hæc à Theologis dupliciter considera-
tur: vel ratione adus, vel ratione status. Priori modo dicitur
unio, est que transtiens, ille actus, quo dux hæ Naturæ secum in vicem
suere unitæ, ac in unâ substantiâ *ἕως* inconfuse coaluere, ita ut
persona *ἕως* in subsistendo terminaverit Humanitatem, hæc vero
terminata, & ex *ἕως* *ἕως* facta fuerit. & Natura
Divina per *ἕως* illam personalem totam totamq; se humana to-
talitate scilicet & perfectione essentia communicaverit, sicq; pervaserit, ac
perfecerit. vid. König. Theol. Positiv. part. 2. §. 91. 92. Posteriori modo stri-
ctius dicitur unio, estq; prioris Unionis nimirum effectus, denotans per-
manentem illum statum, in quo jam dux hæ Naturæ sunt, & in
æternum permanebunt. Et consistit in unius ejusdemque hypostase-
os participatione, seu communiōe, ac personali intimâq; ac perpe-
tuâ Naturarum ad se invicem præsentia, juxta König. l. c. §. 105. Quæ
Unio, quomodo non Naturalis, nec essentialis nec accidentalis: sed
personalis, non quidem ratione termini à quo, quasi dux personæ uni-
tæ, sed partim ratione termini in quo, quia dux Naturæ in unâ hypo-
stasi, quæ participant uniantur: partim ratione termini ad quem,
quia unum illud, quod ex unione hæc resultat, persona est vid. The-
ologos passim. Inpr. autem de unione hæc vid. Form. Concord. art. 8.

§. 2. Probant utramque tam Unionem in, quam Unionem stri-
ctæ sic dictam, variis argumentis Theologi. Nec desunt argumenta
in dicto nostro, inprimis autem pro Unionem strictæ sic dicta, quæ
tamea

54.

45.

tamen unionem præsupponit. Sic enim (1.) unius ejusdem que hypostaseos participatio satis ex eo probatur, quod v. i. Salvator dicitur *incedere* כָּרַב כָּרַב in multitudine potentia sue. Quæ potentia nulla alia est, quam divina, in quâ etiam secundum Humanam Naturam *incedere* dicitur. *Incere* autem a *Nio* est *suppositi alis*, sequitur ergo Naturam Humanam, cum propriam substantiam non habuerit, eandem à Naturâ Divinâ habuisse. Quod omnino Unionem quandam arguit, Argumentor. *Quæcunque Natura in unâ hypostasi unam eandemque quandam actionem suppositalem edunt, illæ sunt personaliter unite.* Atqui divina & humana Christi Natura & E. (2.) Naturarum intima ac mutua præsentia in idem ex hoc ipso probatur, uti & adhuc ex pugna illâ, in quâ Humanâ Natura non fuit absq; divina, nec divina absq; Humanâ. Sine Humanâ enim *vestimenta polluere, obstupescere ac laborare* non potuisset. Sine Divinâ tam potenter *vincere* non potuisset. Ex quo rursus sequitur, omnino unionem quandam admodum arctissimam hic fuisse, Arguo: *Ubi una Natura est ubi & altera est, ac utraque agit cum communicatione alterius, ibi mutua quedam est præsentia, & per consequentiam quedam Unio.* Atqui H. N. est ubi divina, & contra G. E. Unam autem tantum hanc esse unionem, adeoque unam tantum personam, unumque Christum, patet ex eo, quia unius tantum suppositi mentio occurrit. Sic enim Ecclesia unam tantum alloquitur personam, non duas. Et Salvator in unâ etiam duntaxat respondet personâ. Sic enim dicit: *אני Ego, non : nos &c.*

S. 3. Notanda hæc sunt (1.) contra *Judeos*. Quibus tamen istiusmodi unio adeo aliena videri non deberet, cum *Rasbi* in *Gen. 19. v. 18.* satis ostendat, veteres *Judeos* agnovisse, Deum ipsum speciem hominis assumisse olim, ut in corpore quodam coram cum hominibus loqueretur. vid. *Constantin. L. Empercur in annotat. ad par apbraf. Jacbiade in Dan. ad c. 11. v. 38. p. 248 Conf. & ad versus hos Raymund. in pug. pd. par. 3. dist. 3. c. 1. n. 10. p. m. 614. sq. & Hoornbeek de convincend. Jud. l. 5. c. 1. p. m. 872. sqq. & Christ G. rson. in Jüd. Sal'm. part. 2. c. 11. p. m. 117. sqq.* (2.) *Nestorium* qui vulgo dicitur doctuisse in Christo incarnato esse duas personas, sicut sunt in eo duæ Naturæ, Quod tamen monente B. Chemnit. in *Locis Loc. 2. p. m. 189. sq.* non ita intelligendum est, quasi tam crassus fuisset Nestorius, ut senserit in Christo

in Christo esse duas personas. Ipse enim dicit in sua Confessione, unum esse Christum, *ausert inquit, omnem suspensionem dualitatis filiorum et Dominorum.* Sed hunc errorem ipsius fuisse, sicut ex Concilio Ephesino, & Cyrillo colligit, quod illas voces, quae praedicantur in scriptura de Christo ita dividerit, quasdam dicens convenire Homini Christo: Quasdam Christo Deo. Dixit enim: *Homo Christus nascitur, non Deus.* Nam Scriptum est: *Ego Deus et non mutator*: Et homini Christo nascenti dicebat *adesse Deum*, sicut Spiritus S. ad est Joanni B. nascenti &c. In universum ergo negavit *communicationem idiomatum*, de qua mox, adeoque, Naturas in Christo separavit (3.) Contra Calvinianos, hac in thesi Nestorianizantes, dum unionem tantum *et secundum se*, non *in se* docent, eamque inconvenientibus similibus illustrant, vid. ex recentioribus *Christoph. Wittichius in Theolog. pacif. c. 16. n. 229. p. m. 200. sq. et n. 231. p. m. 202. sq. & in append. contra indic. Controv. Marefii ad Q. 151. 152. sqq. p. m. 98. sqq. Francisc. Burmann. in Synagm. Theol. c. 8. §. 14. §. c. 9. Petr. Allinga in Decad. Erotem 32. sqq.* Et qui *Wittich.* sequitur 70. *de Truneborg. in Schediasm. Epist. ad Thom. Gauc. p. m. 21. Frid. Spanhem. in Elench. Controv. p. m. 376. seq. ubi unionem quidem concedit, Communicationem tamen idiomatum negat.* Quod itidem Nestorianum est. vid. contra *Calvin. B. Galov. in tr. de persona Christi sect. 2. princip. controv. t. 2. §. 2. p. m. 78. seqq. (4.)* contra Nestorianos illos, qui adhuc in Graecia degunt, & duos statuunt filios, amore vel inhabitatione unitos, *filium nempe Dei, & Filium Mariae*, quamvis una tantum persona visibilis unus Christus & una filiatio apparens &c. de quibus vid. *Sr. de Moni, l. (ut alias se vocat) Richard. Simon in Histoire Critique de la creance et des coutumes des Nations du levant. Chapitr. 7. p. m. 83. sqq.* Quibus etiam Christianos de S. Thom. adjungit c. sq. 3. vid. & *Spanhem. in Elench. Controv. p. m. 466. & Edoard. Brexevod. in Scrutin. relig. c. 10. p. m. 83. §. c. 11. p. m. 88. (5)* Contra Socinianos. vid. *Cateches. Racov. maj. de Persona Christi c. 1. qv. 53. 54. Socin. fragm. de Christ. Nat. fol. 17. ubi putat, rem esse absurdam & sanæ rationi plane contrariam, & in DEUM blasphemum Deum esse hominem factum.* Et ex recentioribus *Audior Anglii tractatus. Brief Notes on the Creed of St. Athanasius.* Quem ex hypothesibus suis refutavit *Wilhelm. Sherlock, in Vindication of the holy & ever blessed Trinity and the incarnation of the son of God Sect. 7. p. 267.* EX

D

Nostris

54.

al

45.

4

Nostris contra Socinianos hic vid. B. Seherzer. in *Colleg. Anti Socin.*
Disp. 45. p. m. 4. sqq. & B. Calov. in *Socinism.* profl. Sect. 6. Qu.
 I. 2. p. m. 278. sqq. Ex Calvinianis etiam Nicol. Arnold. in *Relig. So-*
cin ad loc. 118. Catheches. Racov. p. m. 273. sqq. (6.) Contra Arminia-
 nos, ut Curcellaum, qvi l. 5. *Instit.* c. 6. §. 9. negat, unionem duarum
 Naturarum in unius Naturæ ab alterâ indistantiâ consistere, & *Libe-*
rium à S. Amore, qvi in *epist. Theol. prepos.* 4. unionem personalem
 describit per *nudum consensum*, cum quo ex Pontificiis Thomæ Bo-
 nareem Nordianum Anglum in *Concord. scient. cum fid.* l. 4. p. 223. sqq.
 qvi per *operationem & cooperationem instrumentalem* describit, con-
 venire putat insigne illud quondam Academiæ Nostræ Ornamentum,
 quod deplorare nunquam desinemus, B. D. SCHOMERUS, *Præceptor ac*
Patronus olim noster colendissimus, in *Disp. de differ. Union. person.*
& Mystic. Sect. 3. §. 5. (7.) Contra Bezam, qvi *duplicem unionem perso-*
nalem statuit, alteram corporis & animæ, alteram Divinae, & *Humana*
Naturæ, refutat. à B. Affelmann. in *Syntagm.* l. c. qu. 5. p. m. 121. Cuius
 erroris etiam Wittichium inculavit Maresius in *indis. Controv. qu.* 156.
 Contra quem se defendit Wittich. in *Append. ad Theol. Pacif.* p. m. 101.
 Sed nescio, an quis Wittichium à suspitione hæc liberum pronunciave-
 rit, qvi legerit verba ipsius in *Theol. Pacif.* c. 16. §. 231. p. m. 203. Ubi ex-
 presse ita loquitur: *Unio hypostatica & personalis utiq; est dicenda u-*
nio inter duo, quæ sic unita constituunt personam. Atqui inter ani-
 mam & corpus est talis unio inter duo, quæ fit ut sic unita constituant
 personam humanam. Ergone neganda erit esse hypostatica & perso-
 nalis, quia naturalis est &c. Quæ tamen sunt absurdissima, duosque
 faciunt Christos, recte monente B. Affelmann. l. c. (8.) Contra Qua-
 ckeros, qui partim terminos Unionis personalis duarum naturarum re-
 jiciunt, ut Whitehead l. c. p. 141. Conf. Wil. Penn. *Quakerism New*
Nickname p. 158. sqq. quos terminos & Christ. Hoburg rejicit im unbe-
 standten Christo c. 5. n. 4. p. m. 20. partim duplicem humanam Naturam
 fingunt, ut supra monuimus, sicque varios passim Christos numerant.
 Quintuplium Christum Barclaium fingere probavit B. Holzhausen
 in *Anti-Barclai.* p. 531. Quæ tandem huc redeunt, ut inter Christum
 internum & externum distinguant. Inde frequens Hoburgio formula,
 Christus ist unser Winter dem Verdienst nach für uns/ dem Geist und der
 Krafft

27
Krafft nach in uns; in *Postill. Myst. P. 1. Dom. r. Epiph. p. 201. Conf. 48. 208. 245. 249. 279. P. 2. p. 140.* Quique hoc mysterium recte intelligit, illum *Pascha manducasse* dicunt, h. e. *carnem suam immolasse seque ipsam Christum fecisse.* vid. *Autor Histoire abregée de la Naissance & du Progrez du Kovakerisme Chapitre. 5. p. m. 18. sqq.* Contra quos vid. *Magnif. Dn. D. Jo. Georg. Neumann. in Synops. Error Fanat. quos Tremuli Moderni fovent Disp. 5. thes. 3. Maxime Rev. Dn. D. Henning. Jo. Gerdes Praesul. Wismariensis meritissimus in Disp. inaug. de Entusiasmo c. 3. §. 18. Dn. Colberg. in Platonischen Hermetischen Christenth. Part. 2. c. 5. n. 6 p. m. 294. sqq.* Quam sinistrae *Jac. Bobme* hac de unione loquatur vid. *Dn. Colberg. l. c. p. 295. sqq.* Cui *Böhmio* jungimus ipsius *asseclam Christ. Amoureux s. Mauric. in Compend. Von der Empfängnis des ersten und andern Adams n. 74. § 76. p. m. 62. 63.* ubi unionem hanc non *Personalem.* Sed modo *spiritualem* modo *essentialem* vocat, &c.

Porisma IV. ex Unione sequitur (1.) *Communicatio propriorum.*

§. 1.

Fluit ex Unione personali communicatio duplex: *Alterā Naturarum* est, *altera idiomatum.* Illa est, quae dicitur *ἑνωσις* vel *compraesentia intima*, de qua supra egimus *Por. Praeced. §. 1.* De hac in praesenti agimus. Et est attributorum alterius Naturae in Personam Christi alteri facta communio, & quidem reciproca, quatenus nimirum humana dicuntur de DEO, & vicissim divina enunciantur de Homine Christo. Non tamen unus idemque modus reciprocae hujus communicationis est. Nam humanae naturae proprietates vere & realiter de Deo quidem in *concreto*, non autem de *Divinitate* in *abstracto* enunciantur. Habent quidem Theologi nonnulli istiusmodi locutiones. E. gr. *Deitas est passiva.* Quae quamvis quidem aliquomodo sobrie explicari possit; nos tamen cum non sit *biblica*, malumus ab eadem cum *B. Affelman. in Symt. P. 2. Disp. 5. th. 60. sq. p. m. 161. abstinere.* Conf. & *B. nostrum D. SCHOMER. in Disp. de Passione Jesu Christi §. 8.* Contra vero *Divinae Naturae* idiomata non solum Homini Christo in *Concreto*; sed & *humanitati* in *abstracto* discrete in scripturis attribuuntur (intellige *abstractum Personae.*) Cujus divinitas

verſtatis ratio eſt, quod Naturæ ipſæ ſint diverſæ. Primum enim aſſumentis eſt dare, aſſumpti vero eſt accipere. Deinde divinitas ſimpli-
citer eſt immutabilis, & proinde ex unione nihil ei accedere poteſt. Hu-
mana vero Natura propter naturalem infirmitatem ſive indigentiam
in meliorem ſtatum transferri, & in *novam* realem Majeſtatis Filii Dei
evehi & exaltari potuit, Vid. Leonb. Hutter. in *Explic. libr. Chriſt.
Concord. ad art. 8. p. m.*, 772. De termino *communio* vel *communica-
tionis* Vid. B. Chemnit. de *duab. Nat. in Chr. c. 12. in init. p. m.* 155. ſq.

§. 2. Inſinuatur hæc *communicatio idiomatum* in textu noſtro
quando v. l. mentio ſit *potentia*, ejuſque *multæ*. Quæ verba in Exe-
geſi noſtrâ cum B. Sebaſt. Schmidio, de *communicatione idiomatum*
explicavimus. Idemque ferme dicit, quod Apoſtolus innuit *Coloſſ.
II. 9.* Nos è textu noſtro ita arguimus: *Quæ caro in potentia divi-
nâ incedit, illa omnino communicata habet idiomata divina.* Atqui
Caro Chriſti &c. E. Quæ *Potentia divina* innuit omnia omnino *atri-
buta divina*, quæ alias Theologi uno nomine *Majeſtatis* nempe efferre
ſolent. In Deitate enim nulla datur ſeparatio, ſed attributa omnia cum
inter ſe ſe, tum cum eſſentiâ Divinâ ſunt unum. Quamquam in modo
predicandi deinceps diſtinguendum ſit (1.) inter *attributa æternæ*,
quæ *æternæ* quandam per humanitatem non exerunt; & *æternæ*,
quæ exerunt. (2.) inter *communicationem mediatam & immediatam.*
Attributa *æternæ* competunt Humanæ Naturæ *immediate*. *Æ-
ternæ* verò *mediate*, mediante ſcil. aliquo alio attributo *æternæ*.
Sic enim communicata hæc *Omnipotencia, Omniſcienſia, Omnipreſen-
tia* &c. nulla alia quam *æterna illa increata, infinita, & Divinitatis*
propria *Omnipotencia* &c. De quibus, ut & de quolibet attributo in
ſpecie reliquisque huc adhuc ſpeſtantibus vid. Theologica Systemata
paſſim. Quod autem contra *divina Natura* appropriaverit ſibi hu-
manâ *idiomata* probant Theologi ex eo, quod *corpus animatum* cum
proprietatibus ſuis, ut *viſibile eſſe, audire* &c. appropriariſſe expreſſe
dicatur. Idem & *textus* noſter innuit. Cum *Perſona illa, quæ in
robore illo divino incedebat, dicitur viſa, loqui, obſtupeſcere* &c. Quæ
omnia in Chriſto tempore carnis ſuæ fuere impleta.

§. 3. Notanda hæc ſunt contra illos, quos in *preced. Por.* ob-
ſerva

servavimus, & imprimis contra Calvinianos, qui expressis verbis communicationem hanc idiomatum negant vid. inter alios *Theologorum Palatinorum* Trinitung vom Concordi Buch e. 9. n. 17. 18. p. m. 526. 599. *Confessio Ernesti. Friderici Margraffii Badensis*, quæ habetur in scriptis *Staffortius* p. m. 458. 599. Acta und Schriften zum Concordien-Buch gehörig/ darin zwischen dem Fürstlichen Draunschweigischen und Württembergischen Theologen gestritten wird. error 1. lit. a. 3. Ex recentioribus *Elias Grebnitz* im Unterteil von der Reformitten und Lutherischen Kirchen c. 5. §. 3. 599. p. m. 126. 599. *Spanhem. l. c.* Aliique plures. Contra quos vid. *B. Calov. in tr. de Person. Christi. Controv.* 4. p. m. 193. 599. *B. Græwer. in Absurd. Calvin. c. 2. p. m. 103. 599.* *B. L. Balch. Rhau in Angel. Te-nebrar. c. 4. apod. 4. 599. § 329. 599.* *B. 70. Meisner. in Exam. Catholicism. Palat. Diss.* 24. qu. 34. §. 2. 599. p. m. 386. 599. § qu. 35. p. 404. § Diss. 26. §. 20. p. m. 483. *Theologi Württemberg. im Verständigen und gründlichen Bericht. Contra scriptum Staffortium*, p. m. 634. 599. Calvinianis nimis hic favet *Calixtus*, qui determinare hic nihil vult vid. *Ejusd. Epit. Theol. in artic. de commun. id.* p. m. 99. Et in *Disput. de Ubiquitate* §. 43. & in *tract. de precip. Christ. relig. capp. Disput. 3. n. 25. p. m. 43.* attributa divina etsi de Christo homine recte prædicentur, ipsi tamen ejus Humanæ Naturæ communicata esse aut de ea prædicari posse negat. Quod & facit *Dreierus* in dei Erörterung/ p. 403. Ita & *Calixtus* in *judicio de Controvers. inter Luther. & Reform.* §. 37. attributa divina competere quidem humanæ Naturæ docet; sed non nisi per extrinsecam de nominationem. Idem docent *Theologi Rintelenses* in *Relat. Colloquii Cassel. n. 6. & Epist. Apolog* p. 11. & *Joach. Hildebrand. in Theolog. Dogmat. c. 13. §. 17.* p. m. 405. Contra quos vid. *B. Calov. im Wieder-höhlten Consens. artic. 3. punct 5.* p. m. 61. & in *Harmon. Calixtin. Calvin. in artic. de Christ. p. 35.* & *B. Quensted. in System. Theol. Part. 3. c. 3. membr. 1. Sect. 2. qu. 10.* p. m. 161. 599. A *Calixtinorum* partibus non multum abest *Dñ Puffendorf. in jure feodali div. s. consensu Protestant.* non ita pridem post mortem ejus edit. §. 46. p. m. 152. 599. ubi putat, lites de *communicatione idiomatum* elidi posse, si intra simplicitatem subsistatur. Bene quidem; sed perinde est, ac si dixeris, cessaturas controversias, si homines à controvvertendo cessarent Non male observante. *Auctore Epistol. ad amicum super exercit. post. Sam. Puffendorfi* p. m.

10. Sunt enim multi termini introducti, quos propter Calvinianos abrogare nequimus.

Porisma V. Ex Unione hęc sequuntur (2.) Prædicationes.

§. 1. Prædicationes ex Unione fluentes duplicis sunt generis: aliæ *immediate* ex eadem fluunt, & dicuntur *personales*: Aliæ *mediate*, mediante scilicet communicatione idiomatica, & dicuntur *idiomaticæ*. *Personales* iterum sunt duplicis generis, aliæ ex *unione* fluunt, aliæ ex *unione*, *illæ* respiciunt ipsam unionis *actum*, suntq; ut facillimis efferamus, tales prædicationes, in quibus $\lambda\gamma\theta$ dicitur *assumpsisse carnem*, stat ergo loco *subjecti Persona* $\alpha\sigma\upsilon\upsilon\eta\tau\theta$ s. *simplex* i. e. $\lambda\theta\gamma\theta$, loco *predicari* vero stat *Natura Humana* & quidem ut $\alpha\upsilon\upsilon\tau\alpha\beta\sigma\epsilon\tau$ considerata. Quales prædicationes sunt: *Verbum caro factum* Jo. 1. v. 14. *Deus manifestatus est in carne* 1. Tim. 3. v. 16. *Filius Dei particeps factus est carnis*, item *assumpsit semen Abrab.* Ebr. 2. v. 14. 16. Prædicationes vero *personales* ex unione fluentes respiciunt *statum*, in quo duæ Naturæ jam sunt & in æternum permanebunt. Distinguit hæc B. Jo. Olearius in *continuat. Isagog. Carpz.* in *libr. Symbol. Sect. 7. art. 8. thes. 9. Observe. 7. p. m. 150* s. in tres classes. (1.) Quando *Concretum Persona* prædicatur de *Concreto Persona*, ut: *Jesus est Immanuel* Matth. 1. v. 21. 23. *Esa. 7. v. 14.* (2.) quando *abstractum Persona* late sic dictum i. e. una natura cum connotatione hypostaseos de *Concreto Persona* dicitur ut: *Christus est Deus* Rom. 9. v. 5. *Matth. 1. v. 1.* (3.) quando *Concretum Natura* de *Concreto Natura* prædicatur, ut: *DEUS est Homo, Homo est DEUS.* Quæ ut eo melius intelligantur, termini occurrentes explicandi breviter sunt. Sunt hi *Concretum & abstractum*. *Concretum & abstractum* alias in *Logicis* distinguuntur ut *Natura* cum *subjecto* & absque *subjecto* considerata. In hæc autem præsentem materiã *Concretum* est vel *Persona* vel *Natura*. *Persona* iterum est vel *simplicis* vel *compositæ*. *Simplex* est talis terminus, qui exprimit unam saltem Naturam, cum sua subsistentia, quæ est divina. Humana enim propriam subsistentiam non habet, Et est hoc *Concretum Persona simplicis subjectum* prædicationum personalium ex *unione* fluentium. *Concretum* autem *Persona compositæ* est talis terminus, qui utramque simul Naturam exprimit, seu qui Personam cum utraqve Naturã exprimit: ut *Christus, Mediator, Jesus*, $\theta\sigma\chi\upsilon\theta\gamma\omega\omega\theta$ &c. *Concretum Natura* est talis terminus, qui alterutram

tram saltem naturam exprimit cum connotatione tamen hypostaseos, in quâ subsistit, sive, cum Persona denominatur ab unâ saltem Naturâ. Et quidem si à divinâ, dicitur *Concretum Natura divina*, ut; *Deus*, in unione nimirum spectatus, i. ille, qui simul Homo est *Filius Dei* &c si ab *Humanâ*, dicitur *Concretum Natura Humana*, ut; *Homo*, intellige talem, qui in substantiâ τὸ ἄλλο subsistit. *Concreto* huic opponitur *abstractum*, quod rursus duplex est: vel *Persona* vel *Natura*. *Illud* vel *proprie* dicitur, quando formale solum ut: *Personalitas*, consideratur. vel *late*, quo exprimitur *Natura* alterutra cum subiecto, coincidens cum *Concreto Natura*, & quidem quoad *exempla*, quamvis in resolutione Theologi differentiam aliquam observent, cum quatenus *abstractum persona* sit, personam *principaliter* notet, *secundariò* naturam. Quatenus vero *Concretum Natura* sit, *principaliter* naturam *secundario* Personam exprimat. Denique *Abstractum Natura* est talis terminus, qui Naturam sine connotatione hypostaseos significat ut: *Deitas* absolute spectata prout tribus Personis communis, & *humanitas* in prædicato prædicationum unionis. Differunt vero Prædicationes hæc ex *Unione fluentes* ab illis ex *Unionione* in hisce: (1) *ratione terminorum*. In *unionione* subiectum *Concretum Persona simplicis*, in *unionione Persona composita* est (2) *ratione copule*, per quam facillime dignosci poterunt. In *Unionione* fit prædicatio per *id fieri* vel *assumere* vel ejus quid analogum; At in *Unionione* fit prædicatio per copulam: est. vid. plura de his prædicationibus ap. B. Balb. Meisnerum in *Philos. Sobr. Part. 1. Sect. 1. c. 5. qu. 9. 10. 11. p. m. 274. sqq. Part. 2. Sect. 2. c. 2. qu. 7. p. m. 604. sqq. B. Gräwer. in Absurd. Calvin. c. 1. B. Jo. Olear. l. c. p. m. 1503. sqq. B. Chemnit. de duab. Nat. in Chr. c. 5. p. m. 70. sqq. B. Dorfb. in Pentad dissert. 5. c. 16. sq. p. m. 214. sqq. & Systemata Theologorum passim.*

§. 2. Prædicationes *idiomaticæ* sunt, in quibus idiomatica prædicantur, quæ hic aliquantulum *latius* sunt sumenda, ut præter *idiomatica* strictè sic dicta i. e. *attributa* & *proprietates*, *actiones* etiam & *Passiones* ἐνεργήματα & *δοτικέματα* sub se comprehendat. Et in *triangenera* dispescuntur à Theologis, quorum *primum* est, quando loco *subiecti* stat *Concretum* vel *Persona* vel *Natura*, ejusque modo *Divine* modo *humane*: loco *prædicati* vero *idiotoma* vel *humanum* vel *divinum*, cum determinationibus suis, quæ sunt *particulæ* illæ: *secundum*, *quâ*, *quatenus*

54.

al

45.

12

mus, ratione &c. Tresq; primum hoc genus habet species, quarum pri-
ma vocatur ἀνθρώπος, quando subiecti loco stat Concretum Personæ,
& predicati loco idioma tam divinum quam humanum, e. gr. Christus
est ex patribus secundum carnem Rom. 9. v. 5. Ibi subiectum est Chri-
stus Concretum Personæ, utramque enim Naturam exprimit. Predi-
catum esse ex Patribus est idioma humanum, Sic & divina de hos
Concreto in hac specie prædicantur e. gr. Jesus Christus heri & hodie
i. e. ab æterno Ebr. 13. v. 8. &c. Secunda Species est, quando loco subiecti
stat Concretum Naturæ Humanæ & loco predicati idioma divinum, &
vocatur γεννητὰ τῶν θένων, e. gr. infans lactens est creator & conser-
vator mundi, nempe secundum divinam Naturam. Tertia species
dicitur ἰδιοθῆος, quando loco subiecti stat Concretum Naturæ divi-
næ, & loco predicati idioma humanum e. gr. Deus sanguinem effudit,
nempe secundum humanam naturam. Alii addunt adhuc, quartam
speciem, quâ loco subiecti stat Concretum Naturæ Humanæ & loco
predicati idioma humanum. Et quintam, in quâ loco subiecti stat
Concretum divine Naturæ, & loco predicati idioma divinum. Non
incongruè. Etsi enim in hisce prædicationibus prædicatum & subie-
ctum sibi videntur naturaliter convenire, quia tamen semper tota Per-
sona Θεοῦ ἰδιοθῆος in subiecto intelligitur, ab utrâ etiam naturâ de-
nominatur, semper communicatio idiomatis prædicati alteri naturæ
facta intelligitur. Conf. celeberr. quondam Theolog. B Dan. Lagum
in Exam. tripl. Confess. Marchic. Lips. & Thor. part. spec. c. 2. post. 1.
§. 6. p. m. 122. Secundum Genus est majesticum illud, in quo loco sub-
iecti stat modo Concretum Personæ modo Concretum Naturæ humanæ
(non item divinæ) modo abstractum, & quidem Personæ, loco prædi-
cati vero stant ἀρχαῖα & idioma divina. E. gr. Christus, secun-
dum Humanam Naturam est omnipresens, omnipotens &c. Differt à
secunda specie primi generis potissimum in eo, quod ibidem divina idio-
mata spectentur in se & formaliter Deitatis, hic vero considerantur
communicative, carni propter unionem competentia. Ibi subiectum de
quo enunciatur idioma, est ἰδιόθεν seu nativum: hic est ἀπόθεο, sic
secundarium. Per quæ hæc duo genera facile dignosci poterunt. Deniq;
tertium genus tales continet prædicationes, in quibus loco subiecti stat
modo

modo *Concretum persone*, modo *Concretum Naturæ*, vel *Divinæ* vel *humane*, modo *abstractum persone* loco *predicati* stant *apotelesmata*, quæ sunt, *effecta officialia* utriusque Naturæ. Differt hoc genus à primo, in quo *Operationes unius* tantum Naturæ vel divinæ, vel humanæ prædicantur. Hic autem prædicantur *Operationes*, ad quas *ambæ nature* concurrunt, ut *qualibet agat, quod suum est, sed cum communicatione alterius*, & proprio nomine *Apotelesmata* vocantur. Vide de his prædicationibus *idiomaticis Form. Contr. art. 8. p. 770. 199. B. Chemnit. l. c. 1. 12. 13. usq. ad c. 28. B. Affemann. Synagm. Part. 1. Disp. 7. qu. 7. p. m. 1. 6. & Disp. 9. th. 48. 199. p. m. 117. B. Jo. Olear. in contin. Isag. Carpz in lib. Symb. l. c. p. m. 1509. 199. B. Kester. in Logic. Photin. Exam. Sect. 3. princip. 1. p. m. 175. 199. B. Balch. Meisner. in Philof. Sobr. Part. 1. l. c. qu. 12. p. m. 303. 199. B. Jacob. Martin. in partit. Theol. Disp. 15. §. 25. 199. B. Leonb. Hutter. in Explicat. libr. Christ. Concord. artic. 3. p. m. 775. 199. B. Dannhæwer. in Christoph. Sect. 1. artic. 4. p. m. 77. 199. & in Hodof. P. benom. 8. p. m. 646. 199. B. Scherz. in System. Loc. 8. §. 15. p. m. 194. 199. B. Dorfsch. in Pentadec. l. c. §. 32. 199. p. m. 218. 199. aliosque Theologos passim.*

§. 3. Quantum textum nostrum attinet, tum ex eodem istiusmodi prædicationes tam *personales* quam *idiomaticæ* per *consequentiam* haud illegitime probari poterunt. Et quidem (1.) *Personalis* hæc: *Deus est homo*, latet in eo, quando *Salvatori* tribuitur *vestimentum*, quod de *carne* ipsius explicavimus. Arguimus. *Qui unq. habet carnem, ille homo est. Atqui Deus habet carnem. Ergo Deus homo est.* (2.) *Personalis* hæc: *Homo est DEUS*, latet in eo, quando *Christus* in *robore multo divino* dicitur *incedere*. Hinc argumentum. *Qui in robore divino incedit, ille est Deus. Atqui Homo &c. Ergo Homo est Deus.* Sic & *idiomaticæ* quædam optime ex hoc textu probantur. Et quidem in *primo genere*, quando v. 3. dicit *Christus: Ego pollui vestimenta mea.* Ergo *Christus secundum carnem vestimenta sua polluit*. Ubi loco *subiecti* stat *Concretum Personæ*, loco *predicati*, *idioma humanum*, sicque probat *primam speciem*. Ex *incesso illo in robore divino* poterit etiam probari *secunda species*, omnino enim ex eo sequitur, quod *filius Mariæ secundum divinam suam Naturam sit creator & conservator omnium*. *Tertia species* ex v. 3. probari poterit ubi dicitur *Torcular calcasse*. Ex quo omnino sequitur, etiam *Divum esse passum &c. Secundum Genus majestatis*

E

titulum

54.

al

45.

4

icum illud aperte probari poterit ex robore illo divino v. i. *Carné Christi communicato*. Ex quo omnino sequuntur prædicationes hæc: *Caro Christi est omnipotens, omnia, omniprensens &c.* Denique etiam tertium genus probari poterit ex eo, quando Christus dicit v. i. *Ego sum qui de iustitiâ prædico. Ego magister sum ad salvandum, & v. 4. Annus redimendorum meorum venit &c.* Ex quibus hæc sequuntur prædicationes: *E. Christus est Propheta, Christus est Salvator & Redemptor mundi.*

§. 4. Notanda hæc sunt contra illos, qui *Unionem personalem, & communicationem idiomatum* negant, quos jam supra indicavimus. Quibus adde hic *alios in illam Zwinglianam pessime prædicationes has confundentem*. Contra quam inter alios vid. inpr. *Form. Concord. art. 8. p. 770. sqq.* item etiam notamus hic illos, qui prædicationem hanc: *Unus & trinitate est passus*, condemnarunt, quod fecit *Hormisdas Papa*. Quæ tamen pertinet ad *primigenis tertiam speciem*. Cujus Controversiæ Historiam vid. ap. *Baron. T. 7. Annal. ad A. 519. n. 80. sqq.* *Forbes in Instruct. Histor. Theol. l. 3. c. 21.* quam nupere *Henric. Norisius in Histor. Dissert. de Uno ex Trinitate, Carne passio Rom. A. 95. edit. & Venet. A. 96. recul. prolixè descripsit. Vid. & B. Dannhauer. in Christo. sopb. Sect. 1. art. 3. §. 27. p. m. 66. sq.* *Joach. Hildebrand in Theolog. dogmat. c. 13. §. 6. p. m. 397.* ut antiquas alias Controversias hæc vice taceamus. Quas Vid. ap. *Calov. in tract. de Personâ Chr. Controv. 4. sqq. p. 193 sqq.* aliosque Theologos passim.

CAP: III.

DE

OFFICIO CHRISTI!

Porisma 1. *Christus verus est Propheta.*

§. 1.

ITa enim expresse se vocat Christus in textu nostro *loquentem de iustitiâ & modo salvandi*: Argumentum est: *Quicumque loquitur de modo justificationis, & de iustitiâ, ille est Propheta.* Atqui *Christus. E. Major prob. ex eo, quia munus Prophetarum erat annuntiare voluntatem Domini de hominibus salutem!* In quo etiam officium Christi quoddam consistere debebat. Vid. *Isa. LXI. 1, 2, 3.* collat. cum *Lue. IV. 18 sqq.* Minor habetur in textu.

§. 2.

35

§. 2. Consistit ergo *Officium hoc Christi Propheticum formali-
liter* in sufficientissimâ illâ Voluntatis Divinæ annunciatione. Quam-
vis alii, qui accuratiores volunt esse, *Officium hoc in casu recto non per
annunciationem*, sed potius per *annunciandi obligationem* definiant, ita
ut annuntiatio voluntatis divinæ ex officio Pro- phetico fluat, tanquam
proprius effectus. Quoniam autem accidentia varie specificantur, ut
modo genus ipsum, modo objectum, modo subjectum pro formâ sit, po-
test etiam in *annunciatio- ne* hâc *Officii Prophetici forma* poni. Spe-
cialim vero hæc annuntiatio se exeruit in *prædicatione Evange- lii & vo-
ra legis interpretatione*. Vide Theologos passim.

§. 3. Notamus hic præ aliis *Socinianos*, qui putant, officium
Christi Propheticum etiam consistere in *Legis autione*. Contra quos
vid. B. Scherz. in *Colleg. Anti- Socin. Diss. 49 p. m. 361. sqq.* B. Dn. D.
Walther in *pec. Diss. de Nov. legis latore Arnold. in Relig. Socinian.*
p. m. 354. sq.

Porrima II. *Christus est Sacerdos, qui revera ac plena-
rie pro nobis satisfecit.*

§. 1. Consistit *Officium Christi Sacerdotale* in his duabus par-
tibus: (1.) in *satisfactione*. (2.) in *intercessione*. Jo. Claudius in *les Oeuv-
res posthumes Tom. 3, p. 43 sqq.* addit tertium actum, nempe *Benedictio-
nem*, cujus etiam meminit B. Dannb. in *Christosoph. Sect. 2. art. 1. §. 8.*
p. m. 145. Qui tamen in *Hodof. p. m. 694.* gemini tantum actus meminit.
Quæ etiam *Communis Theologorum nostrorum* est distributio juxta
Scripturam. Quæadmodum etiam *Sacerdotis officium* in *V. T.* po-
tissimum in his duobus positum fuisse *Sacer Codex* docet (1.) in *oblatio-
ne Saerificii* (2.) in *intercessione*, ut Deus suo populo bene cupere, &
delicta condonare vellet. Qualem collationem inter utrumque *Sacer-
dotem V. nimirum & N. T.* pererudite instituit *Magnif. Dn. Jac. Hen-
ning. in Diss. de Locutionibus quibusdam nuper in dubium vocat. Conf.*
& B. Dannbauer. in Hodof. Phenom. 8 p. m. 677. sq. Quo prolixior est
*Jacob. Rhenferdius, qui nuperrime in Belgio edidit Expiationis anni ver-
saria Pontificis Maximi in V. T. cum unica atq; aternâ expiatione J. C.*
comparationem vocæ editioni tr. Talmud. Joma Rob. Sheringham.
*annex. Quod & fecit Henric. Hammondus Theologus Anglus in Carbe-
cbism. Pract. l. 1. p. 9. sq.* sed duplex inde format *Christi Sacerdotium,*
alterum

Ez

alterum

alterum nimirum *Aaronicum*, alterum *Melchisedecianum*. Illud in *Sacrificio* pro peccato in terrâ quondam peracto ponens: Hoc in *benefictione* nostrâ, & *laudibus* Deo Patri dictis. Illudq; *transitorium* facit, hoc *perpetuum*, quod ab *ascensione* Christi in Cœlum incipiat. Sed absq; necessitate ac fundamento. Cum *Scriptura* tantum unius *Sacerdotii* Christi meminerit.

§. 2. Textus noster in primis partem illam primam *Sacerdotii* Christi *satisfactionem* nempe expresse probat. (1.) Quando Christus v. 4. dicit: *Annus redimendorum meorum venit*. Ergo Christus noster est *redemptor*: Arguo: *Quicumq; nos redemit, ille etiam pro nobis satisfecit*. Atqui Christus &c. E. *Maj.* prob. Quia *ἦν* significat talem *redemptionem* quæ fit per *interueniens precium*, sive *satisfactionem*. Et *satisfactio* à Theologis etiam per *Redemptionem* exprimitur. Nec aliter differunt, quam *actus*, *actusq; finis*. Eum in finem Christus satisfecit, ut nos redimeret. Omnia igitur sequitur, quod ille, qui nos redemit, etiam pro nobis satisfecerit. (2.) etiam probari, poterit hæc satisfactio ex v. 1. ubi Christus se vocat *Magistrum ad salvandum*, ex quo supra nomen ipsius JESUS, deduximus. Quod iterum officium hoc *satisfactorium* ac *redemptorium* probat. Denique (3.) quoque probari poterit ex illâ *devotione totali hostium*, v. 6. *Quicumq; omnes nostros hostes loco nostri devovit, nosq; ab his liberavit, ille revera nos redemit ac pro nobis satisfecit*. Atqui Christus &c. E. idque plenarie, ut totus textus satis indicat dicitur enim *summo cum Zelo torcular calcasse & hostes devovisse* v. 3. & 6.

§. 3. Notanda hæc sunt (1.) Contra *Petrum Abelardum*, qui staret, non alio fine apparuisse Christum in carne aut mortem subisse, quam ad instructionem nostri per *verbum* & *testificationem* Charitatis suæ per mortem, satisfactione autem aliquâ non opus fuisse. Vid. *Bernhard. Ep. 190. Centur. Magdeb. cent. 12. c. 5.* Contra quem vid. B. nostrum DN. D. AUG. (revera augustum) VAREN. in *Dissp. de Satisfact. Cbrist. Breviar. Theolog. annex. §. 3. sqq. p. m. 4. sqq.* Magnif. Maximeque Rev. DN. D. JO. NICOL. QVISTORP. *Præceptorem nostrum ac Patrum non sine insigni Nomini veneratone à nobis nominandum in eruatissimâ Dissp. suâ in aug. de Sanctiss. & omni temp. sufficientiss. Cbr. satisfact. §. 29. sq.* (2.) Contra *Socinianos*, qui satisfactionem *dogma aliquod falsum* vocant. Contra quos vid. B. Grauer, *dissertationes de Novo, ac borendo*

37

borendo errore circa doctrin. de satisf. Chr. & B. Scherzer. in Colleg. Anti. Soc. Disp. 53. p. m. 474. 199. B. Calov. in Socinism. Profl. artic. 2. tit. 3. tot. & Spanhem. in El. Contr. p. m. 197. Qui tamen ipse non optime prius de Satisfactione Chr. sensit, dum in Disp. quâdam Chr. meritum non nisi per a. ceptilationem Patris nobis prodesse asseruit, voce à fratribus Calvinianis statim quidem oppugnatâ, ad meliorem explicationem Virum adigentibus; sed ipsâ re in scholis Calvinianorum non insolente, vid. Calvin. l. 2. Inst. c. 17. §. 1. & Chamier Tom. 3. Panstrat. l. 9. c. 1. §. 7. qui meritum Christi absolute sufficere negant; sed ex gratiosâ ordinatione, & pacto DEI & ex superabundanti Christum satisfecisse. Vid. & Maref. in System. 10. §. 37. adversus quem conf. Wirtich. in Theol. Pacif. c. 20. n. 327. p. m. 285. sq. (3) Contra Arminianos, ut Curcell. l. 5. Inst. c. 19. n. 15. p. 300. qui negat satisfecisse Chr. patiēdo omnes pœnas quas peccatis nostris merueramus, Si: & Phil. à Limborch. Theol. Christi. l. 3. c. 21. n. 6 p. 269. satisfactionem quidem quandam concedit, non tamen plenariam esse contendit, dicens. Satisfactio Christi dicitur, quâ pro nobis pœnas omnes luit peccatis nostris debitas, easq; perferendo, & exhauriendo divina Justitia satisfecit. Verum illa sententia nullum habet in Scriptura fundamentum. Contra quos vid. Franck. Exercit. Anti-Limborch. Exerc. 5. c. 1. p. m. 255. sq. Vid. & de his Spanhem. l. c. p. m. 294. sq. (4) Contra Quackeros, eorumque affectas, qui Christum nec sacerdotem, nec Redemptorem credunt, nec venerantur, si vel maxime id præ se ferant. Sic Will. Penn P. 1. Christian. Quack. c. 26. & 21. & in Quakerismo novo scommate c. 17. p. 153. item Whitehead, in Christi. Quacker. Part. 2. §. 126. sq. docent, quod mors, & passio Christi nobis quidem proffit, tanquam eminentis aliquod amoris erga nos, ac remissionis peccatorum signum, nec non propositum imitationi exemplum, ut per ejus intuitum ducamur ad agnoscendum Christum; Sed proprie illam satisfactionem pro peccatis, & causam justificationis meritoriam esse, aut Christum venisse nos salvatum ab irâ, plane negant. Crassior ille est apud Figken Hist. Fan. p. 267. dicens: Wer durch den hoffer selig zu werden/ der zu Jerusalem gestorben ist/ der wird betrogen. Et Naylor c. Higgen son p. 8. 22. Christus hat uns nicht erkauft mit dem löse-Geld seines Bluts/ das am Creuz zu Jerusalem vergossen ist. Sic & Antoinette Bourignon im Licht in Finsternig L. 3. p. 71. 199. docet: Christus habe nicht für uns genug gethan / sondern durch sein

Teiden nichts mehr erworben als die Gnade dem Evangelischen Geseß ein
 Gnügen zu leisten. *Quicquid autem forte de fide in sanguinem &
 mortem Christi loquuntur, vel de notitiâ & nuda relatione, vel de ho-
 minis interni officio, qui mortuus peccato Deo satisfacere debeat, acci-
 piendum est.* Conf. *Magnif. DN D. Jo. G. org Neumann, Synops. Error.
 Fanaticor. Disp. 5. thes. 5. Differre a Socinianis, quod hi Christo non nisi
 externum illud morale beneficium acceptum ferant. Illi vero & inter-
 num & maxime efficax in animis hominum, ad quod illud externum
 quædam pædagogia sit, observat judiciosissimus ille quondam Academ,
 nostr. Theol. non sine lacrymis à me citandus B. DN. D. SCHOMER, in
 Colleg. Noviss. Controv. MS. e. II. S. 9. vid. & Auctor Histoire abrégée de
 la Naissance & du progrès du Kowakerisme c. 6. p. m. 12. 199. Conf. & de
 verissima hæc satisfact. contra Adversarios hos B. DN. D. SCHOMER,
 in Disp. de Passione Chr. S. 12.*

Porisma III. *Christus noster est Mediator secundum utramque Naturam.*

§. 1. Prob id ex textu nostro (1.) ex effectu totæ Personæ attributo.
 Sic enim expresse Christus dicit v. 1. *Ego sum, qui Misericors sum ad al-
 vandum.* Ego, qui nempe Homo & Deus sum in unâ Personâ. Vel ad-
 huc clarius prob. (2.) ex utriusq; Natura operationibus Mediatoris in
 hoc textu nostro assertis. Sic enim ut nos redimeret, torcular calcavit,
 cum Hostibus pugnavit. *Quod sine labore, Passione ac dolore fieri non
 potuit.* En ibi operationem *Humanæ Naturæ!* Deinde etiam ita nos rede-
 mit, ut Hostes nostris spirituales plenarie & totaliter deviceret, uti iterum
 textus noster indicat. *Quod sola Humana Natura præstare non poterat, sed
 divinâ aliquam requirerebat virtutem.* En ibi concursus *Divinæ Naturæ.*

§. 2. Secus docuerunt olim (1.) *Oslander*, qui Christum tantum
 secundum divinam Naturam nostrum assererat Mediatorem. (2.) *Stancarus*,
 qui contra, Christum tantum secundum Humanam Naturam Me-
 diatorem nostrum esse docebat. (3.) *Scholastici Pontificii*, ut *Lombardus
 Bellarm.* aliq; qui itidem Christum tantum secundum H. N. Mediatorem
 asserunt. (4.) *Contra Calvinianos*, illos qui Nomina officii Christo secundum
 utramq; Naturam competere negant. Contra quos omnes vid. *Jo. Wi-
 gand. de Stancarismo & Oslanderismo, Huter in Form. Conc. arisc. 3. p. m.
 273. B. Menzer. Tom. 3. Disp. Giesens. Disp. 3. th. 109 p. m. 98. B. Affelmann.
 Synt.*

Syntagm. Part. 1. disp. 5. qu. 4. p. m. 103. sq. & part. 2. Disp. 5. n. 65. p. m. 104. sqq.
 B. Dorfeb. in Pentadec. Disp. 5. S. 8. p. m. 222. Magnif. nostr. QVISTORP. l. c.
 §. 19. sq. B. L. Rhau in Papatu Conc. denudat. Sect. 1. c. 5. p. m. 50. & Systē. passim.

Poritima IV. *Christus solus pro nobis satis fecit.*

§. 1. Ita enim expresse Christus dicit v. 3. *Ego torcular calcavi solus; nec quisquam inter gentes mecum est. & v. 5. Circumspexi; sed non erat auxiliator. &c.*

§. 2. Errant igitur pessime Pontificii, cum B. Mariam Virginem Christo in opere satisfactorio associant. Notum est illud Pontificiorum *Acrosti.* non in nomen MARIA, ut M. sit *Mediatrix*, A. *Auxiliatrix*, R. *Redemtrix*, I. *Illuminatrix*, A. *Advocatrix*. Sic & Jac. Marchantius Tom. 2. Hort. Pastor. in quadrig. *Maria August.* tr. 1. Sect. 6. p. 99. scribit *Scimus, eam ubiq; aq; potentem, aq; benivolentem & in omnibus Media- tricem & advocatam Clementissimam* Vid. plura istiusmodi in *Tropaeis Marianis* Jo. Eusebii Nierembergli passim, item in *Theologia Mariana* Christophori de Vega, quam Patres Lugduni A. 1653. ediderunt. Ex quo absurdo multa alia absurda postea fuere enata. Quorum luculentum illud est, quod non ita pridem *Maria quarta Deitatis Persona* fuerit asserta à *Burbi & Mediolanià Medico* in Italia magni habito, quâ de causâ quidem ad æternos carceres fuit damnatus, ante biennium A. 165. obituagenarius mortuus, Vid. *Burneti iter per Ital.* Dogma tamen est, quod facile ex hoc communi Pontificiorum dogmate sequitur, & procul dubio in causâ est, quare *Mohammed* in *Alcorano* suo Christianis imputat, quod *Mariam* pro *Dea* habeant, *Surat.* 5. v. 116. p. m. 109. Quæ verba *Dn du Ryer* in *Gallia* suâ versione p. m. 98. ita transtulit: *O Jesus Fils de Marie, as-tu ordonné au peuple d'adorer toi & ta Mere, comme deux Dieux? Jesus ré-ondra, Loué soit ton nom, je me garderai de dire ce qui n'est pas &c.* Quæ verba quamvis quidem *Marracius* in suo *Prodro mo de Collyridianis* explicet, optime tamen ad ipsos etiam Pontificios applicat *Celeberr. DN. Langius* in *ep. de fabulis Mohamm.* c. 2. §. 21. sqq. p. m. 44. sqq. Quæ ex loco nostro *Isaiano* fingunt Pontificii in *Mariâ Rom.* de voce *Virg* per quam volunt excludi tantum *Viros*, non item *Mariam* in *Sup. Disp. Exiget* §. 16. discussimus. Quibus h. l. ex ipsis Pontificiis Sanioribus addimus monitum illud, quod legimus in *Saiusar. B. V. Maria ad Cultores suos in discretos*, in quibus cultum suum superstitiosum de precatur ipsa *Maria*: Quæ monita sub auspicio *Gan- dari*

54.

al

45.

4

David Auctoris Pontificii edidit D. Adam Wilefeld JCeus Coloniens. A. 1673.
de quo vid. Magnif. Dn. D. Jo. Fr. Mayeri Theol. Marian. System. in Proem.
p. m. 12. ubi Monitum 9. ita sonat: Qui me Mediatricem vel advocatam
dicunt, non eo sensu dicant, quo Filius meus proprie est Mediator & Ad-
vocatus. Ille N. T. mediator est. Ille propriis meritis Deum placavit,
ille solus pacem fecit inter Deum & hominem. Ille torcular calcavit
solus & de gentibus non erat quisquam cum eo. Nemo itaq; mihi hæc
tribuat. Ego enim non placui Altissimo nisi in Christo, & per Christum
Salvatore[m] & Redemptorem meum. Num quid ego crucifixus sum pro
vobis, aut in nomine meo baptizati estis? Vid Contra hanc idololatriam
inter alios elegans Scriptum B. nostri Siricii *Ostens. fundam. Abom. Pa.*
Apolog. prior. c. 98. p. m. 239. 199. &c. 99. p. 231. 199. it. c. 100. p. 236. &
B. Walther. in Disp. de Satisfact. Christ. certitud. c. 2. §. 3.

Porisma V. Christus nec sibi, nec Angelis quid meruit, sed
nobis hominibus, pro quibus omnibus satisfecit.

§. 1. Exhibet hoc Porisma objectum Redemptionis Christi personale,
tum negativè, tum positivè. Negativè, dum dicimus quodnam objectum
non sit, nempe non est Christus; nisi cum Patribus quibusdam ad mo-
dum abusive vocabulum sumas. Nec Angeli, quia de utrisque filiet
Scriptura Sacra, nec in textu nostro memorantur, ubi tamen de redem-
tione agitur. Positivè dum genuinum objectum determinamus, quod est
genus humanum. Sic enim v. 4. dicit Christus: Annus, quo redimerem
MEOS venit. Per quos soli intelliguntur homines, isque omnes, totum
enim hic intelligitur Genus humanum, pro quo satisfecit.

§. 2. Notanda hæc sunt [1.] adversus Scholasticos quosdam &
Pontificios P. Lombard. l. 3. d. 18. & Thom. de Aquin. Part. 3. qu. 19. art. 3.
& 41. Bellarmin. l. 3. Controv. de Incarn. c. 8. §. 1. & l. 5. de mediat. Chr.
c. 9. & l. 1. de indug. c. 4. Cornel. à Lap. in l. 2. Philipp. ubi statuunt Chri-
stum sibi aliquid meruisse (1.) Contra Otton Brunfels in Pand. & Evang.
ubi dicit, quod Christi crux non solum Hominibus, verum etiam Ange-
lis profuerit. Plures vid. ap. Gisbert. Voet. in Disp. Sel. Part. 2. Disp.
3. probl. 5. p. 264. Contra quos vid. B. Jo. Meisner. in Disp. de Merito Jesu
Chr. sect. 1. thes. 1. & 2. & B. Affelmann Syntagma. Part. 1. Disp. 20. theo-
rem. 15. p. m. 566. §. (3.) Contra Calvinianos, qui (æ) docent, Christum
sibi quid meruisse, ut Gisbert. Voet. l. c. probl. 33. & ex Cartesianis Gbri-
stoph.

Roßb. Wittich, qui idem statuit cum *Voet. Gomaro, Cloppenburg. Coccejo* vid. *Ejusd. Theol. Pacif. c. 20. n. 325. p. m. 284. sq. & in Append. p. m. 154.* item *Exercit. Theolog. Exere. 2. de Christo Humili & alto n. 65. p. m. 231.* Contra quos vid. Auctores citatos, quibus adde *B. Calov. in System. T. 4. Syst. Theolog. p. 73.* aliosque (β) etiam volunt, Christum non omnes redemisse. vid. ex recentioribus *Spanhem. in Elench. Controv. p. m. 364. sq. Jo. Braun. in doctrin. Fæderum, seu Syst. Theol. Did. passim. Jac. Rhenferdus in comparat. expiat. anni versar. Pont. Max. V. T. cum expiat. J. C. non ita pridem um Sberingh. Jom. edit. n. 28. p. m. 122.* aliosque *Coccejanos*, Contra quos vid. prolixè *B. Jo. Meisn. l. c. sect. 2. cor. Affelm. l. 6. theorem. 13. p. 563. sq. & Systemata passim.* (γ) Contra *Socinianos*, qui itidem statuunt, Christum sibi quid meruisse; Contra quos vid. *B. Calov. in Socinismo profig. artic. 2. de Offic. Chr. rit. 2. controu. 5. p. m. 305. B. Scherzer. in Colleg. Anti-Soc. Disp. 65. p. m. 584.* (δ) Contra *Jansen. qui Tom. 3. Augustini sual. 3. c. 21. scribit: Semipelagianam esse, Christum pro omnibus hominibus esse mortuum* (ε) Contra *Weigelianos*, qui docent, Christum neminem redemisse, nisi Ecclesiam suam Sanctam &c.

Porilma VI. Christus redemit nos Obedientiâ suâ, tam activâ, quam passivâ.

§. 1. Est hæc Obedientiâ Christi *ἀναγωγὴ* illud, quo redempti sumus. Distinguunt illam Theologi communiter in *pœnalem & non pœnalem*, seu *passivam & activam*. Hæc est, quâ perfectissime Christus pro nobis implevit legem. Illa, quâ sufficientissime poenas illas, quas nos aeternum luere debebamus, perpessus est. Et quemadmodum hæc in *patiendõ*, sic illa in *agendõ* consistebat. Sunt equidem Theologi quidam, qui definitionem hanc non adeo *exquisitam* esse volunt, sed *popularem*, nec *exclusive*, sed *nâç ἐξολω* accipiendam: quia in mediis passionibus, etiam ipsa morte mirifice elucet Christi *actio & virtus*, ut *Bernhardus* vocavit *actionem passivam & passionem activam*. vid. *B. Baltb. Menzer. Tom. 1. Disp. Giessens. Disp. 3. th. 127. p. m. 103. & Tom. 3. Disp. 15. th. 27. 28. 29. p. m. 441. sq.* Nihilominus tamen antiqva illa distinctio retineri poterit, modo recte explicetur. Non enim distinctio hæc debet esse *exclusiva*; sed *subordinata*, & absurdi nihil continebit. Obedientiâ quidem *una*, *objecta* tamen sunt *diversa*.

§. 2. Utrumque ex textu nostro probari poterit. (I.) Obedientiâ

54.

al

45. 4

entia illa *activa*, quia legem pro nobis implevit, probatur ex eo, quia dicitur *Magister ad Salvandum*, ex quo omnino sequitur ipsum etiam *Magistrum Legis* fuisse, ut eandem impleret. Quia hic actus requirebatur, si alias salvati possimus. (II.) Quod etiam *passiva* sua obedientia nos redemerit, prob. ex eo, quia docetur *torcular calcasse* v. 3. *obstupuisse* v. 7. Quod certe sine *passionibus*, dolore, et sanguine fieri non potuit. Omnino ergo sanguinem suum, quo nos redimeret, effundere debuit, cumque non *membro* tantum, sed & *anima*, quemadmodum non inconcinnè distinguunt *Hebræi*, & cum iisdem *Henric. Altingius Heptad.* 2. *Dissert.* 11. §. 48. *sqq.* & *Jac. Rhenferdus l.c. n. 29. sqq. p. m. 123. sqq.*

§. 3. Notanda hæc sunt (1.) Contra *Jo. Piscatorem* quondam *Prof. Scholæ Nassov. i. e. Hierborn.* qui exclusâ Christi obedientiâ, solam mortem esse salutis nostræ causam meritoriam docuit. Quamvis *Jo. Flak.* in *Triade* differat de *Dei operum et Pacis sader. atq; Justificat. Dissert.* 3. *sect.* 3. c. 8. observet, *Piscatorem* *Justitiam* Christi *activam* non exclusisse, ac proinde miretur à *Synodo Gallicâ* *Vapansi* hanc quæstionem motam fuisse, cum verba *Confessionis Gallicanæ* eadem doceant, & *Chamier Synodi* ejusdem *Præses* non dissimilia tradat. Vide tamen de *Piscatore* *B. Affelm.* in *Synagm. Part. 1. Disp.* 20. *theorem.* 14. p. m. 568. & *B. Jo. Olear* in *Cont. Carpe. Isagog. ad Libb. Symb. in F. C. sect.* 2. art. 3. p. m. 104. Eandem cum *Piscatore* tibi innotuit *Kargius, Parsimonius, Tilenus, Goclenius*, aliique *Calviniani* quidam. Ex quibus *Kargius* revocasse dicitur. vid. *Affelm.* l. c. *Conf. contra hos præter ipsos Calvinianos ipsum nempe Calvinum, Bezam, Wittacker, Foxium, aliosq; citatos ab Affelm.* l. c. ex nostris ipsum *Affelm.* l. c. item in *disp.* 19. de *Justif.* p. m. 537. *B. Dan. Lagum.* in *Dia-secps. de Justificat. causâ pro Gerb. contr. Wendel.* ad *Exerc.* 124. *posit.* 1. 2. 3. & 4. p. m. 114. *sqq.* *B. Bartholem. Battum* de *Justificat.* l. c. 11. p. m. 145. *sqq.* *B. Gerhard.* Tom. 3. *Locorum de Justif.* §. 60. *sqq.* *Eckhard.* in *libello* *Piscatori* opposito. *Hunn.* T. 1. *Opp.* col. 559. Tom. 2. *Disp.* *Giessens.* *disp.* 10. *th.* 54. *sqq.* p. m. 342. *B. Hutter.* in *Form. Conc.* p. 263. *sqq.* *B. Seberz.* in *System.* loc. 8. §. 19. p. m. 208. *B. Jo. Meisn.* in *Exam. Catechism. Palat.* 34. n. 10. p. m. 96. *sqq.* *Magnif. QVISTORP.* nostr. in *D. Sp. inaug.* 11. §. 22. (2.) *Contra Henr. Hammond.* qui l. 1. *Catech. præf.* c. 12. distinguit inter obedientiam *vita totius*, & obedientiam ad *passionem* subeundam. Hanc *Christum* pro nobis *prestasse* ait, illam pro *seipso*. (3.) Notat hic *B. Affelmann.* in *Synagm. Part. 1. disp.* 20. *theor.* cit. *Lubbertum* in *causal. error.* p. 377.

✿] 43[✿

qui ipsi minus candidus videtur, dicens quidem *activam Christi obedientiam* non separandam esse à *passiva*, interim tamen negans, *totam Christi humiliationem esse* *lucis* istius solutionem, sed *solam mortem* esse redemptionis nostræ precium.

Porisma VII. *Christus noster Rex est.*

§. 1. Est Christus Rex in *triplici regno*, potentia, nimirum, *Gratia*, & *Glorie. Regnum Gratia* & potentia subordinantur sibi quodam modo, & quidem ratione *objectorum*, ut pars & totum, *ratione forma*, ut species & genus. Nam *objecta regni Gratia*, regno etiam potentia subiunguntur, perinde ut reliqua omnia. Quamvis non contra omnia potentia *objecta* etiam gratia regno subsint, & administratio Regni Gratia pariter & potentia divina effectus est, nisi quod specialiore ratione Christus Ecclesie suæ, quam reliquorum omnium curam habeat. Sic etiam *Regnum gloria* quasi continuatio quædam Regni Gratia est, quamvis alio, eoque illustriori modo pariterque ut Regno potentia subordinata considerari poterit. *Differentia* tamen quædam est inter *Objecta regni Gratia & Glorie*. Illa excidere possunt Gratia, non item *hæc*. Esse autem Christum istiusmodi Regem haud obscure colligitur etiam ex *textu nostro*, & quidem potissimum in *Regno Potentia*, & *Gratia*. Sic enim mentio fit *devotionis hostium suorum plenarie* v. 3. & 6. idemque est quod *Pl. CX. 1.* dicitur, quod *dominaturus sit in medio hostium suorum*. Quæ *dominatio* refertur à Theologis inter *actus officii regii* in *Regno Gratia*: Hostes vero ipsi spectant ad *Regnum potentia*. Deinde etiam meminit Christus *suorum, quos redemerit* v. 4. hi ergo obligati sunt eundem ut *Liberatorem, Redemptorem*, imo ut *Regem suum* colere in *Regno Gratia*.

§. 2. Observanda hæc sunt (1.) Contra *Hobbesium*, qui *Leviath. c. 41. p. m. 228. § 9.* docet, Christum non incepturum esse ante *Resurrectionem*, & diem *judicii* *Regnum suum*, quousque interim currat *tempus regenerationis*. Quo ipso tollitur *Regnum Gratia* potissimum, ut & *potentia* in *hoc mundo administratum*. (2.) Contra *Dn. D. Petersenum* ejusque *asseclas*, qui Christum etiam *Regem* faciunt in *Regno Chiliasico*, adeoque *quadruplex Christi Regnum foret*, de quo tamen *Scriptura* certi quid nihil revelavit.

CAP. IV.

DE

STATIBUS CHRISTI!

Porisma I. *Christus revera Exinanitus fuit.*

§ 1.

Probant id Gradus illi Exinanitionis, qui in textu nostro occurrunt, quales sunt: *Passio, derelictio, sensus dolorum infernalium, de quibus mox plura. Quæ omnia autem Christus non secundum divinam, sed secundum Humanam Naturam sustinuit, ut pote quæ sola deteriorationis capax est.*

§ 3. Quæ notanda (1) Contra illos, qui Exinanitionem hanc negant, modo *also uze* & *sim. u. i. er.* quales sunt, qui Christum nudum hominem fuisse dicunt, quos supra recensuimus, modo *cetero resp. Au.* qui vel unionem Personalem tollunt, ut *Anabaptista:* vel realem idiom. div. communicationem impugnant, ut *Calviniani &c.* Contra quos vid. *B. meum Parentem DN D ZACH. GRAP. IUM in Doctrin. General. de Statu Chr. Exinan. sect. post. membr. 1 § 1. p. m. 53.* aliosque Theologos passim. (2.) Contra illos, qui dicunt, quod Christus secundum *naturam* sit exinanitus, ut *Calviniani*, vid. inter alios *Gisb. Voët Diss. Sel. Part. 2. Di. p. de Pers. Chr. part. 3. & recentissime Christoph. Wittichium in Exercit. Theol. Exerc. 2. de Christo humili & alio n. 6 § 7 p. m. 196. sq. & n. 86. p. m. 244* Contra quos vid. *B. meus Parens l. c. membr. 4 § 3. 4. p. 107. sq.* & Systemata polemica alia.

Porisma II. *Christus vere passus est.*

§ 1. Aperte id prob. ex textu nostro, quando v. 3. dicitur *ocular calasse ac cum hostibus pugnasse*, quod certe sine passione verè ac reali, eaq; acerbissimè fieri non potuit.

§ 2. Negant passionem hanc (1.) *Mohammedani*, qui *Simonem Cyrenæum* pro Christo passum esse delirant. Contra quos vid. *Henr. Nicolai in Passional. ches. 2. & Ludov. Mar. arcus in Prodrom. ad Refutat. Alor. Part. 3. c. 19 § 10 Conf. & Alex. Morum in diatrib. ad Es. 53. (2.) Idem & olim docuit *Basilides* vid. *Iren. l. 1. c. Har. c. 23.* Et Celebrissimi*

45
berrimi DN. L. ITTIG. Dissert. de Hæresi arch. sect. 2. c. 2. n. 6. p. m. 109. (3.)
Quækeri itidem sentire de Passione hæc sentiunt. Quorum sententiam
exhibet Auctor Histoire du Quakerisme chapit. 6. p. m. 22. ubi ita; il y
en a eu qui ont impudemment soutenu dans des Conférences publiques,
& même dans des livres qu'il n'a pu mourir ni être crucifié, ni par
conséquent aussi ressusciter des morts & que toute l'histoire de la Cruci-
fixion, de la Mort, de la sépulture, & de la Résurrection de J. C. n'est qu'
un emblème de ce, qui se doit faire en nous Spirituellement &c. Conf.
& DN. D. 70. Georg. Neumann. Synops. error. Fanat. disp. 5. c. 1. §. 6.

Porisma III. Sensus Christus dolores infernales.

§. 1. Refertur hic sensus dolorum infernalium ad consequens
De relictionis, quæ eminet inter ea, quæ passus est Christus pro genere
Humano. Probantur hi dolores infernales ex textu nostro ex eo, quan-
do v. s. obstupuisse dicitur. Sic enim Ebr. דודוידם esse ac ἀδύμωναι,
δωπειν & ενθαυβείον notat B. Dorisch. in Th. ol. Zach. part. 1. dissert.
10. §. 273. p. m. 247. per quæ verba dolores hi infernales describuntur. vid.
Eundem Dorisch. l. c. ut & in disp. 8 §. 194. 199. p. m. 90. 199.

§. 2. Negant dolores infernales (1) Calviniani, vid. Christ. Wit-
rich. l. c. n. 41. p. m. 114. 199. Alii tamen contrarium statuunt ut Arnold.
in Relig. Soc. p. m. 10. 19. Alii contra ex eisdem Christum plane despe-
rante docent, ut Car. in. l. 2. instit. c. 16. §. 12. & Marloratus in Matib.
(2) Sociniani vid. Socin. Part. 1. de verbat. Chr. c. 4. aliique. Contra quos
vid. B. Seberz in Colleg. Aristot. di. p. 55. p. m. 493. (3) Arminiani, ut Cur-
cellaus l. 5. institue. c. 9. §. 4. Contra quem vid. B. Calov. in di. p. de Perso-
son. 2. offic. Chr. §. 17.

Porisma IV. Revera etiam Christus exaltatus est.

§. 1. Probatur id ex textu nostro, ex gradibus nonnullis status Ex-
altationis, descensu nimirum ad inferos, & resurrectione ac ascensione,
Quodque iterum factum est secundum Humanam Naturam.

§. 2. Notanda hæc sunt (1) Contra Deitatis Christi hostes, ut Gen-
tiles, Judæos &c. qui simul etiam hunc statum negant. (2) Contra Cal-
vinianos, quæ Christum etiam secundum D. N. exaltatum esse docent, vid.
Voet. di. p. Sel. part. 2. di. p. de Person. Chr. Med. part. 3. p. 335. Maresin
System. Th. Loc. 3. h. 60. Theologos Teidenfes in Synop. pur. or. Th. Disp.

28. 15. 18. *Christoph. Wittich. in Exercit. cit. l. c. n. 186. p. m. 244.* aliosque
 Contra quos vid. *B. meum Parentem in Disp. de Exaltat. Christi disp. 1.*
Señ. post. membr. 3. §. 1. sqq. & Systemata passim.

Porisma V. Descendit Christus ad inferos.

§. 1. Sic enim dicitur Salvator ex Edom & Bozra venire. Quod
Hieronymum etiam de inferno explicare in Exegeti vidimus. Quod sco-
po pericopa & Analogie fidei non repugnat. Qui autem ex inferno
cum pompâ & Victoriâ venit, illum descendisse oportet. Atqui Christus
&c. E;

§. 2. Notanda sunt (1.) Contra *Judeos*. Contra quos vid. *Ray-*
mund. in Pug. fid. Part. 3. disp. 3. c. 17. tot. (2.) *Calvinianos* quosdam, ut
Jo. Scalig. in Notis ad N. T. & quidem 1. Cor. 15. v. 29. Parker. l. 4. de de-
scens. ad inf; Christoph. Wittich. l. c. p. 41. sqq. p. m. 214. sqq. Contra
 quos vid. *B. Jo. Meisner. in pecul. en. de descens. ad inf. B. Affelmann. in*
Syne gym. Part. 1. disp. 12. tot. p. m. 363. sqq. B. meum Parentem de Exalt.
Chr. disp. 2. señ. prior. Membr. 1. artic. prior. &c.

Porisma IV. Christus resurrexit, & ascendit ad Caelos.

§. 1. Talem enim miratur Ecclesia in textu nostro, ut *Victorem*
 nimirum, qualem se in *Resurrectione, & Ascensione* exhibuit. Quomodum
 in *Exegeti* nostrâ explicavimus.

§. 2. Notanda hæc sunt contra *Judeos* imprimis, reliquosque
Christi hostes, Contra quos vid. *B. meum Parentem de Exaltat. Chr.*
disp. 1. & 3. & Systemata passim. Ceterum hæc vice substitimus,
 quæque recte scripta sunt, in honorem Salvatoris nostri scripta
 unto, quæque minus recte, ne quidem scri-
 pta voluimus.

ברוך יתורה לעולם אמן ואמן

Prima Tibi CHRISTUS dum cura est, Optime REUSSI;
Principium studii, finis itemque Tui;
Jure pium Te dico & terque quaterque beatum;
Nam simul & finem principiumque tenes.
Hunc calamo lauda, profundo hunc pectore conde,
Atque hic una Tibi causa salutis erit.

*Florentissimo, Doctissimoque, Dn. Resp. Beati pi-
entissimoque, Parentis vestigiis insistenti, divi-
nam ad honestissimos conatus benedictio-
nem ad precatur l. m. q.*

JO. FECHT, D. h. t. Ac. Rector.

Ad

Eximium, studio & candore praestantem Dn. REUSSIUM.

DE Servo Domini CHRISTO, qui Victor ab Edom,
Disseris, & versus elogiumve petis.
Blandus adulator non sum, qui singula summis
Evehit elogiis; candidus ore loquor,
A quoque Te Versum † Servumque. Quid hocce? rogabis;
Qui fuerit versus, Servus is esse potest.
A mundo veritas eito Te, servire supremo
Sic cupis; ad studium Te quoque verte sacrum.
Posterius probat hoc specimen, quod laudo; priusque
Expecto: Quid enim mundus hic? anne malus?
Quid Deus? est bonitas. Ergo, qui servit eidem,
Definit esse malus, discipit esse pius.
† Reussius; Anagg. 1. Si versus, 2. Is Servus.

ii.

Decipitur mundus, * quia vult: Et opinio mundum
Hunc regit. Apparet plurima, vera minus.
Praedicat hic magnum, solidum summumque, quod ille
Apparet, non est; creditur esse tamen,
Cum sic laudetur; quia laudans optat amatque
Assentatores, ac ita decipiunt.
Tu, caveas Reussi, ne decipiare, nec ullum
Decipe: Sis † verus veraque semper ames.

Huc

Huc Tua, quam grator, jam Dissertatio tendit
Hac Studiosus ades *verus*, idemque probas,
Exemploque doces alios, ut *vera* sequantur,
Ut Studiosorum nomina *remq;* gerant.

Quid voveam? Te *verus* homo *verusq;* Sacerdos,
Quem colis, in *vero* firmet & usque beet!

*Juxta illud: *Mundus vult decipi*, item:
Opinione regitur mundus.

LMg

A.D. HABICHHORST, D.

†*Reussius*: Anagr. *Sis verus.*

FCtis Theol. Senior.

PRO CHRIS: O pugnas ad versus tela malorum,
Hoc DUCETuertes, quo DUCET Victor eris:
Hoc DUCET continues doctissima Bella JEHOVÆ:
Illius & Belli Dux reverendus eris.

In honorem Doctiss. DN. Respond. f.

JO. NICOL. QVISTORPIUS, D.

שמע אנה מרה רויס
דרש על משיחא
* אמרה *

אנה דרש על ישוע שפיר
הכלוב כל ארסיסא כנספיר
אין דועתא תשקא ית חקלא
אנה נחוא בין גו דקלא
דעתידין לך מן חכמי
* אנה קעא טכ מן רחמי *

Musa hæc Syriacâ, quamvis ob defectum genuini typi, Ebraico expressâ Cl. DN. RESPOND. Optimi Parentis Filio haud de generi applaudere, faustaque quævis apprecari voluit

PRÆSES.

Quis Te nostra canat numeris mi Reusse Thalia?
Qui morum cunctis Te probitate probas.
Et quæ sint raræ conamina sedulitatis
Prodis & ingenii das documenta tui:
Gratulor, hoc superest ceptis jam pectore toto
Det Deus ingenii munera larga tibi

*Ita prolixiori affectu quam metro, ad Præstantiss.
& Doctiss. Dn. Resp. amicum suum æstimatissimum* αὐφρασιλῶν ser.

M. JOHAN. HÖVET.

